Idem.

Anchora infigitur. Lem. *Spes ferit & tamen una juvat, mentemque quietem sola facit. Fundati, & stabiles, & immobiles à spe*. Coloss. 1. 23.

Idem.

§. XI.

Spes maximè floret in arduis; diffidentia sui &c.

Ex Veteri.

F*Aciam te in gentem magnam*. Gen. 12. 2. Abraham adhuc juvenis erat, cùm ei Deus promisit multiplicationem seminis; præteritque multos annorum numerus, & mortua ejus natura: & tamen nihil fluctuat fide. Et ætate quidem senescebat, spe verò juvenescere videbatur. Isidorus Clarius l. 1. or. 18.

Egressi sunt omnes cum turmis suis, populus multus nimis, sicut arena, quæ est in littore maris; equi quoque, & currus, immensa multitudinis. Jos. 11. 4. Vides ingentem Chananæorum potentiam: Josue vero equos, aut currus, non audies. *Venit Josue & omnis exercitus cum eo adversus illos ad aquas Merom*. Cur nullus bellicus Josue apparatus refertur? Lyran. apparatus belli ex parte Josue magis erit in confidentia Dei, quàm in confidentia armorum. Unde subditur: *dabo omnes istos vulnerandos in conspectu Israel*. v. 6. Ps. 19. 8. *hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Domini Dei nostri speravimus*. Naxera in Jos. 11. §. 17.

Equos eorum subnervabis, & currus igne combures. Jos. 11. 6. Aptiùs videbatur, uti capitis contra hostes, equis, & curribus uterentur. Imò ut Israelitis augeat triumphos, bellicos exterminat apparatus. Si equis, & curribus, abundent, fors de armis sperabunt victoriam: & quanto humana creverit confidentia, divina minuetur fiducia. Ac sic duplex obstabit reportandis triumphis causa: nempe, & mundialis potentiæ superbia; & imbecillior divini auxilii fiducia. Abulens. q. 4. Erat (præceptum) ad utilitatem illorum; qui, si ipsi haberent currus, & equos, videntes esse fortissimam armaturam; inciperent confidere viribus suis, & non tantum attenderent ad Deum: unde consequenter Deus non attenderet ad eos & caderent in manus hostiles. Cùm autem nihil armaturæ fortis haberent, in qua confidere possent; ad Deum se convertebant, qui eriperet eos. Naxera ib.

Responderunt Filii Joseph: non poterimus ad montana conscendere. Josue 17. 16. Josue, dum honeste timidos, suisque viribus haud innitentes, agnoscit; fortitudinem laudat, & securum de hostibus triumphum promittit: *populus multus es, & magnæ fortitudinis. Non habebis sortem unam; sed transibis ad montem, & poteris ultrà procedere*. Naxera in Jos. 17. §. 27.

Dixitque ei Gedeon - ubi sunt mirabilia ejus, quæ narraverunt Patres nostri &c. Respexitque ad eum Dominus, & ait: vade in hac fortitudine tua &c. Judic. 6. 13. 14. Theodoretus q. 12. in Judices: quoniam memor erat mirabilium Dei, firmamque de Deo tenebat opinionem; illum, si vellet; facilè liberare posse à calamitatibus, quibus detinebantur: meruit, ut audiret ab Angelo: proficiscere in robore fidei hujus, & vinces. Neque damnet quisquam ea, quæ sequuntur; non enim velut dissidens de eo dixit: *familia mea minima est in tribu Manasse; & ego minimus in domo patris mei*; sed ut de se modestè sentiens. Judic. 6. 15.

Non vales resistere Philistæo isti &c. 1. Reg. 17. 33. Quid David? *nunc vadam, & auferam opprobrium populi*. v. 36. S. Basilius Seleuc. or. 15. qua ratione avertere conatus es à proposito certamine, acriùs ò Rex, ad pugnam exacuisti. Hic quidem bellator, ego verò belli inexpertus; quæ res animos mihi facit: neque enim viribus meis fretus, sed gratiæ, in aciem prodeo. Naxera in Jos. 3. §. 27. humana imbecillitas, non ignaviæ suffragium, sed sollicitudinis sit fomentum.

Etiamsi occiderit me, in ipso sperabo. Job 13. 15. Quàm omnino ab omni confidentia sui dejectus fuit ille, qui inter omnes orientales magnus apparuit. *Desperavi*, inquit, *nequaquam ultrò jam vivam*. c. 7. 16. Desperasse se dicit: sed dubitas fortè, de quo? de Domino? an de seipso? Audi ergo, quid alibi dicat, & agnosces, quàm fortiter in Domini confidentia nixus manebat: *etiamsi occiderit, &c.* Richardus à S. Vict. de erudit. hom. inter.

Deus noster refugium, & virtus. Ps. 45. 1. Remaneas inermis, non habes ullum adjutorem tuum: & quantò magis infirmus es, nulla tua arma habens tantò magis te suscipit, de quo dictum est: *susceptor noster Deus Jacob* v. 8. Omnia arma sua perdiderat, tamquam fortitudinis suæ, qui dicebat: ego autem non *gloriabor* nisi *in infirmitatibus meis*. S. August. hic.

Dabo ei - vallem achor, ad aperiendam spem. Os. 2. 15. Id est, constituam eum in profunda valle turbationis, & tribulationis, ut portæ spei: quæ ei clausæ videbantur, aperiantur ei videnti; quàm mirabiliter eum à cunctis malis eripio. Ideò sequitur requies in ipsis tribulationibus: ut quæ antea causa erant tribulationibus, incipiant esse causa quietis; ut sub illis cubent, qui priùs illis torquebantur, juxta vaticinium Is. 65. 10. *erunt campestria in caulas gregum, & vallis Achor in cubile armentorum, dum gloriantur in tribulationibus*. Rom. 5. 3. *& omne gaudium existimant* &c. Jacobi 1. 2. De Ponte in Cant. 1. 6. l. 3. Exh. 1.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

Invenerunt lapidem revolutum à monumento. Luc. 24. 2. Videnti revolutum lapidem: quia ubi humana virtus diffidit, virtus superna perficit de cœlo; præstat auxilium his, qui piè de humanis, atque terrenis, diffidunt. Sim. Cass. l. 14. de Resurr. hic.

Cùm infirmor, tunc potens sum. 2. Cor. 12. 5. 10. S. Paulus infirmitate non gravaretur, fortè superbiret, & superbia rueret, palma hosti concessa. Naxera in Jos. 3.

Fore idoneum me ad ista desperavi; sed ipsa mea desperatione robustior, ad illlum spem protinus erexi, per quem aperta est lingua mutorum, qui *linguas infantium facit disertas*. S. Greg. in Job ep. ad Leonardum c. 2.

Magna fides, est velut *granum sinapis*. Matth. 13. 31. quantitate minimum, sed virtute maximum: nam quantò minùs de se præsumit; tantò majora in Deo audet, petit, & recipit. De Ponte in Cant. 1. 1. Exh. 2. licèt infinitis gladiis igneorum telorum, & malitiæ passionum; nec non absurdarum, atque pravarum, cogitationum quotidie unumquemque fratrem malignus impugnet: licèt etiam impetum faciat, ut à via justitiæ nos avertat, relaxetque, ac in desperationem inducat; tantò magis ad Deum confugere oportebit, & spem in eo defigere. Nam sic animas vult probari; quæ ad ipsum recurrunt: ut verè constet, se omnia odio habentes, solum Deum dilexisse. S. Eprem. s. ad pietatem.

Alia. Lem. *Abjecta non eversa. Tribulatio patientiam operatur; patientiam autem probationem; probatio verò spem. Spes autem non confundit*. Rom. 5. 3. 4. 5. Hesius.

Genius è dura anchora silice ignem elicit. Lem. *Spes à duris micat edita rebus. Per patientiam spem habeamus*. Rom. 15. 4.

Vide Fiducia.

Miscellanea.

Tribus in rebus Christiani culminis fundamenta consistunt, idest, in spe, in fide, & in charitate: Tolle spem, torpet humanitas tota: tolle spem, artes, virtutesque universæ cessabunt: tolle spem, & interrupta sunt omnia. S. Zeno Veron. s. de fide &c.

Si Moyses fraudatus est à desiderio suo, cujus spes non pendeat in dubio? quasi puero porrigis pomum, & retrahi manum. Fortè non tam fortiter doleret, si non videret. Crescit aviditas scintillata ex visione, ardentiùs flavescit anima in muneris oblatione. Sed quò uberiùs concepta spes gaudet, desperata acriùs dolet. Cui es parciturus? Si Moysi non parcis. Petrus Cell. l. de panib. c. 11.

T I T U L U S XXXIV.

S P I R I T U A L I A.

§. I.

Præfer corporalibus.

A*Pparuit Dominus Deus Abraham, & dixit ei: semini tuo dabo terram hanc: qui ædificavit ibi altare Domino, qui apparuerat ei*. Gen. 12. 7. Hebr. *quia apparuerat sibi*. Altaria statuit, & victimas Deo immolavit; non propter sceptra promissa; sed quia dignatus ipsum invisere. Tanto in pretio gratias spectantes ad spiritum habuit. Gratus fuit offerendo, non ob promissam terram; sed quia apparuerat sibi. Caducis rebus, quæ ad parandam æternitatem non juvant, noluit tribuere pretium, quod revera non habent. Oliva tom. 2. conc. 19. die Ven. 6. Quadr.

In hoc feriam vobiscum fœdus, ut eruam omnium vestrum oculos dextros. 1. Reg. 11. 2. Dexter oculus, bona spiritualia, sinister corporalia, significat. S. Bernardus in Ps. 40. s. 7. inducens illud Ps. 15. 8. *Dominus à dextris est mihi, nè commovear*: hæc gratia, & misericordia Dei, in servos suos, ut in eorum sinistram, velut dissimulans dexteræ, semper studiosus assistat protector, juxta illud: Dominus *à dextris est mihi*. Mendoza hic.

Regina austri venit à finibus terræ, audire sapientiam Salomonis. Matth. 12. 42. Poterat ante egressum cogitare: si regno excedo, in id prorumpent proditio, discordia, rebellio: vicini reges in regnum facient impressionem: orientur civiles discordiæ; fiscus gravia damna patietur, exercitus dissolventur; populus impatiens regi à pluribus regem novum eliget. Unde ego, quæ regina nunc ex eo; regrediar, vel privata, vel captiva. Vivat Deus, qui tam illustris regina documenta Spiritus non postposuit securitati Imperii. Auth. Imp. Op. non dixit illas: cui commendo gubernationem; nè fortè, dum vado, & redeo, aliqua contra Imperium Reum adversa nascantur. Cùm esset gentilis, & mulier, tantam longitudinem itineris conficere non est impedita. Oliva ibid.

An non extremæ dementiæ, & iniquitatis est; non tantum studii, ac sollicitudinis in rebus spiritualibus ponere, quantum circa temporalia, & fluxa monstramus? S. Chrysost. lib. 3. adv. vituperatos vitæ Monasticæ.

§. II.

Spiritualia obscura sunt carnalibus.

M*Ichol vidit regem David subsilientem, atque saltantem coram Domino, & despexit in corde suo*. 2. Reg. 6. 16.

Hæc in proverbiis locutus sum vobis. Joan. 16. 25. De rebus spiritualibus apud eos disserere, quibus nulla Spiritus cura, tantundem est; ac mera ænigmata iis proponere. Non erant semper nimis, vel difficilia, vel obscura, quæ Christus Discipulis suis dicebat; in proverbiis tamen loqui ajebat: quia ad intellectum eorum non penetrabant: nondum enim planè consumptus erat in illis omnis terrenorum affectus; à quo fiebat, ut cognitionem spiritualium satis assequi non possent. Did. Nyss. D. 5. Pasch. s. 5.

Infans in tenebroso natus carcere, ludit, jocatur, lætatur: quia, quid sit lux, ignorat. Mater autem, cui lucis suavitas nota fuit, lamentatur tristis. Sic quia parum scimus, de spiritualibus, & æternis; ut parvuli in servitute, & obscuritate enutriti, sensibilia amplectimur, vanis gaudemus; quia bona æterna non gustamus. Sancti, qui animo in cœlis erant, suspirabant, & flebant. Stella de cont. &c. p. 1. c. 56.

§. III.

Spiritualis vitæ signa.

ARgumentum veræ spiritualis vitæ habet, cujus Spiritus carni penitus dominatur: qui tam citò, & tantum sentit incommodum spirituale, sicut & corporale: & tantum vitat locum, tempus, & homines; ubi & per quos lædi potest in spiritu, sicut ubi lædi potest, & offendi in corpore. Et qui tam citò studet mederi spiritui, quàm corpori-qui tantum delectatur in cibis spiritualibus. Albertus M. parad. an. c. 28.

Vita spiritualis est, plus curare de Spiritu, quàm de corpore. S. Vinc. ferr. s. 3. Pent.

§. IV.

Varia.

O*Culi tui columbarum*. Cant. 1. 14. Cassiodorus, Origenes, Beda, Theodoretus, & S. Bernardus s. 45. per oculos columbæ accipiunt intuitum spiritualium: quo scilicet anima in res non carnales, sed spirituales aspicit; easque appetit, & intendit. Cornelius hic.

Et surgentes eadem hora. Luc. 24. 33. Obliti sunt corporalium, spiritualibus jam refecti: repudiarunt corporis mensam, pigritiam abjecerunt. Regressi sunt Jerusalem: bona scilicet nuntiare, quæ viderant: ut consolatio, quæ illis per hujuscemodi visionem erat propria, fieret cum cæteris ipsorum relatione communis. Sim. Cass. l. 14. hic de Resurr.

Dignum protinus est, cùm spiritualia intenduntur, quòd corporalia remittantur. Sim. Cass. l. 1. c. 10.

T I T U L U S XXXV.

S P I R I T U S.

N*Osti, quòd Esau frater meus homo pilosus sit, & ego lenis*. Gen. 27. 11. Moraliter per Jacob, qui lenis fuit significatur Spiritus; qui lenis, & mitis naturaliter est creatus: per Esau pilosum significatur caro, quia superflua quærit. Hugo Card. in Sap. 10.

Ubi erat impetus Spiritus, illuc gradiebantur. Ezech. 1. 12. Sic Sanctorum corda illuc gradiuntur, quò impetus divini spiritus fert. Impiorum corda impetus carnis Mundi, dæmonis rapit. Igneo curru raptus est Elias. 4. Reg. 2. 11. igneo spiritu rapiuntur viri Eliæ similes. Barradius t. 2. l. 2. D. 1. Quadr. c. 7. morale.

Charissimi, nolite omni spiritui credere. 1. Joan. 4. 1. S. Aug. s. 13. de Verb. Ap. repeto, quia necesse est, ut repetam, & hoc mentibus vestris vehementer inculcem: *Charissimi, nolite &c.* In temporalibus commodis confidite, quibus libuerit; & auscultate quemlibet erudientem; sed ubi in rebus gerendis periclitari potest, vel justitia, vel divina lex, neminem audite, nisi Spiritum peritissimum. Oliva t. 3. conc. 29.

Etsi corpus includitur, etsi caro detinetur; omnia spiritui patent. Tertull. lib. ad MM.

De vita tua cum natura non deliberas; minùs attendens quid caro possit, quàm quid spiritus velit. Hildebertus ep. 1. ad amicum Religiosum.

Solet à doctis inter alia unum utriusque Spiritus prænotari discrimen: quòd Angelus in principio terreat, & dulcescat in fine; Diabolus è converso. S. Thom. Vill. conc. 2. de Annuntiat.

Nulla consonantia est Spiritus Dei, ad spiritum hujus Mundi. Blesensis de institut. Episc. c. 4. voluit Dei sapientia spiritum rationalem conjungere materiæ; quatenus nos ista connexio doceret spiritum nostrum cum Deo, qui Spiritus est faciliùs conjungi posse. Gerson. tr. 9. sup. Magnif.

Desideria tua parvo redime: quia hoc tantùm curare debes, desinant: atque quasi ad exempla compositus divinum à corpore ad spiritum, quantùm potes te festina reducere. S. Martinus Bracar. de vera virt. c. 3.

T I T U L U S XXXVI.

S. S P I R I T U S.

§. I.

Figuræ.

Ex Veteri.

S*Piritus Dei ferebatur super aquas*. Gen. 1. 2. Sanctus Hieronymus ait, verbum Hebræum propriè significare, *incubare*, sive *confovere*, sicut volucres ova suo calore fovent. De Ponte in Cant. 1. Exhort. 10. §. 4. *Ferebatur*. Arabica Biblia: *volitabat*, ut ales se gerebat, alis se movebat; sicut interprete S. Basilio, & Hieronymo, volucres dum super ova, & pullos, quasi pendulæ, lævitor se alarum agitatione librant; iisque deinde incubant, calorem aspirant, fovent, & animant. Ità Spiritus Sanctus potentia, & voluntate sua aquis vim prolificam indebat; ut reptilia, volatilia, pisces, & germina, imò cœli omnes ex aquis producentur. Allegoricè hic significatur Spiritus S. aquis Baptismi quasi incubans, iisque nos parturiens, & regenerans, inquit Sanctus Hieronymus ep. 83. Cornelius hic.

Emisit quoque columbam. Gen. 8. 8. Arca fuit Ecclesia, Noe Christus, columba Spiritus S. oleæ folium Dei benignitas. S. Chrysost. tom. 6. tr. in terræ motum. Spiritum Sanctum in sua maximè persona illa columba significavit, quàm de arca Noe sanctus emisit. Rupertus in Gen. lib. 4. cap. 23. Noe, id est Deus; de arca, id est de cœlo; mittit columbam, id est Spiritum Sanctum: & venit ad palatium dominorum temporalium; & invenit eos plenos injustitia, rapina; non inveniens, ubi requiescat pes ejus. Venit ad Prælatos, & invenit eos plenos Simonia, &c. S. Vinc. Ferr. serm. in Vigil. Pent. Per diluvium designatus: per columbam, quæ detulit *ramum olivæ virentibus foliis in ore suo*, signatur Spiritus Sanctus, quo confirmantur Credentes ab Episcopis per unctionem sacri chrismatis post gratiam Baptismi. Per arcam, quæ de lignis imputribilibus est fabricata, designatur Ecclesia, Haymo in hom. D. 2. Epiph.

Per diem in columna nubis. Exod. 13. 21. Quod nubes erat Israeli, id nobis est Spiritus auxilium. B. Theodoretus l. 1. in Cant.

Ut sugeret mel de petra &c. Deut. 32. 13. id est, ut dilectioni Creatoris assuefactus, tandem dulcedinem cœlestis doctrinæ caperet de petra, Virga Crucis, & Passionis percussa; scilicet de Christo præsentialiter prædicante ore mellifluo; *oleumque de saxo durissimo*, id est Spiritum S. de eodem Christo. S. Rupertus Abb. l. 2. in Deut. c. 7. hic.

Ascendit ignis de petra. Judic. 6. 21. *Petrus autem erat Christus*. 1. Cor. 10. 4. Ignis de petra ascendit, quando Spiritus Sanctus in igne à Christo missus fuit Discipulis. Et benè dicitur ascendere, quia nos facit ascendere. Consideranduin autem, quòd de petra aquam, oleum, ignem, mel, legimus ministrata; quibus Spiritus Sanctus figuratur: qui per effectum gratiæ suæ aqua est incipientibus, oleum proficientibus, ignis consummantibus, mel regnantibus. *Petra fundebat mihi rivos olei*. Job 29. 6. *De petra melle* saturavit eos. Psal. 80. 17. *Spiritus meus super mel dulcis*. Eccl. 24. 27. S. Bonav. ser. 4. in die Pent.

Unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ &c. Psal. 44. 8. Quid est oleum lætitiæ? atqui Christus nusquam unctus est oleo, sed Spiritu Sancto. Oleum enim erat signum Spiritus; res autem principalis, & necessaria erat Spiritus. S. Chrysostomus hic. *Unxit te &c.* id est Spiritu Sancto. S. Thom. Aq. in Cant. 1.

Eructavit cor meum &c. Psal. 44. 2. Cor Deus, os Pater, lingua Filius, calamus Spiritus Sanctus. S. Bonav. s. 12. de subtilitate fidei.

Lingua mea calamus scribæ. Ps. 54. 7. Linguam Dei Patris, Spiritum S. promptum est intelligi: quia sicut lingua carnis adani-

administrat verba hominis; ità Spiritus S. animæ credulæ suggerit verba Dei. Rupertus l. 11. c. 23.

Concupiscet Rex decorem tuum. Psal. 44. 12. Loquens de desponsatione humanæ naturæ, sibi eam accommodat. Quid dat ei? annulum: Quemnam? Spiritum S. dicit Paulus 2. Cor. 1. 22. *qui signavit vos; ac dedit pignus Spiritus.* S. Chrysost. hic.

Quis mihi dabit pennas sicut columbæ? Ps. 54. 7. Non orat, ut corporales pennas accipiat columbæ, sed pennas columbæ Spiritus S. Origenes hom. 6. in Isa.

Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, &c. Psal. 132. 2. Humiliato, exaltato, pio Jesu, defluxit unguentum Spiritus S. à capite, idest, à Christo, idest, uncto, in barbam, idest, in eos, qui viriliter egerunt, & confortati sunt, ut sperarent in Domino. Et non solùm in barbam Aaron, non solùm Christi Apostolis datum unguentum hoc, quod liquefactum fuit igne Passionis Christi; ut daret odorem bonæ opinionis per omnem terram: sed quod *descendit in oram vestimenti*, idest, in infima membra Ecclesiæ, quæ est tamquam Christi vestimentum. S. Bernardus tr. de Pass. D. c. 43.

Osculetur me osculo oris sui. Cant. 1. 1. Per osculum intelligit Spiritum Sanctum, quem Ecclesia petit sibi dari. S. Bernardus s. 8. in Cant. qui est osculum, idest, amor Patris, & Filii. Desiderat gustare dulcedinem gratiæ, quæ appropriatur Spiritui S. participando ejus bona, & suam gratiam. S. Thom. Aqu. Lect. 1. in Cant. hic.

Sub umbra ipsius. Cant. 2. 3. Umbra Christi est Spiritus S. S. Gregorius apud Cornelium hic. Umbra Christi protectio est Spiritus S. Spiritus quippe Sanctus mentem, quam replet, obumbrat: quia omnium tentationum fervorem temperat. S. Gregor. hic.

Introduxit me Rex in cellam vinariam. Cant. 2. 4. Annon tibi cella videtur fuisse vinaria illa domus, in qua *erant Discipuli pariter congregati, cùm factus est repentè de cælo sonus, &c.* Nonne unusquisque eorum lexiens inebriatus ab ubertate domus illius, & torrente voluptatis tantæ potatus, dicere meritò quibat: quoniam *introduxit me &c.* S. Bernardus s. 49. in Cant.

Surge aquilo, & veni auster. Cant. 4. 16. S. Gregorius: quid per aquilonem, qui in frigore constringit, & torpentes facit, nisi immundus Spiritus designatur; qui reprobos omnes, dum possidet, à bono opere torpere facit. Per austrum verò calidum scilicet ventum, Spiritus S. signatur; qui, dum mentes Electorum transit, ab omni torpore relaxat, & ferventes facit. Apud Cornelium hic. *Surge &c.* Ut videlicet Spiritus malignus ab Ecclesia, vel unaquaque electa anima, discedat; & Spiritus S. adveniat. S. Gregorius hic. Austro veniente, aquilo surgens recedit; cùm adventu S. Spiritus expulsus antiquus hostis, qui in corpore mentem constrinxerat, deserit; atque hortum ipsonsi auster perflat, ut aromata defluant. S. Greg. moral. l. 9. c. 6.

Visio Isaiæ. c. 1. 1. Lex. te Patrem Legislatorem repræsentat, Evangelium te Filium incarnatum, Prophetia te Spiritum S., qui locutus es per Prophetas. Patri ascribitur æternitas, Filio veritas, Spiritui S. charitas. Patri providentia, Filio Sapientia, Spiritui S. Ordo & unio. Patri creatio, Filio gubernatio, Spiritui S. conservatio. Patri prædestinatio, Filio Redemptio, Spiritui S. sanctificatio. Patri vocatio, Filio justificatio, Spiritui S. glorificatio. Patri via purgativa, Filio illuminativa, Spiritui S. unitiva. Patri præterita, Filio præsentia, Spiritui Sanct. futura. Patri principium, Filio medium, Spiritui S. finis, & terminus. Sicut memoria parit intellectionem, intellectus amorem: & sicut fides parit spem, spes charitatem: ità Pater generat Filium, Filius cum Patre spirat Spiritum. S. Cornelius Comment. in quatuor Proph. Major. Dedic. ad Ss. Trinit.

Adducet urentem ventum Dominus. Os. 13. 15. Ventus urens Spiritus S. ascendens de deserto, idest, de cœlo, discccans venas concupiscentiarum. Hugo Card. in Gen. 8.

Deus ab austros venier. Habac. 3. 3. Sicut auster nubem pluviarum dulcium, ità charitas Spiritus S. Christum cum pluvia gratiarum, venire cogit. S. Bonav. serm. 7. Dom. 1. Adv.

Ex Novo.

Circuibat Jesus totam Galilæam, docens in Synagogis eorum, & prædicans Evangelium. &c. Matth. 4. 23. Opera hujusmodi pietatis portendebat signum illud, sive significatio præsentiæ Spiritus Sancti; quæ super illum apparuit, scilicet species *columbæ.* Matth. 3. 16. quæ nimirum avis naturaliter mitis est, & septem habet insignia pietatis; quæ numerare solent Physici: quia sine felle est; & gemitum pro cantu habet; & in foraminibus petræ, sive caverna maceriæ, nidificare solet; & nihil vivum comedit, & grana candidiora eligit; pullos alienos nutrit; & juxta fluenta plenissima insidiosum prævidet, atque effugit accipitrem. Rupertus l. 3. in Matth.

Nubes lucida obumbravit eos. Matth. 17. 5. Forte Spiritus S. est lucida illa nubes, obumbrans Sanctos. Or genes tr. 3. hic.

Redde illis mercedem. Matth. 20. 8. Decimo die post ascensionem Domini missus est Spiritus Sanctus: quia in mercedem Denarius promittitur operariis perseveranter in vinea Domini laborantibus. B. Ivo Carnot. s. in Pent.

Et navigantibus illis &c. Luc. 8. 23. Navigantibus Discipulis, idest, Fidelibus quibusque, sæculi fluctus calcantibus, & ad portum æternæ beatitudinis tendentibus, ventus est flatus Spiritus S. gratia ejus pro velo, liberum arbitrium pro remo. Hugo Card. hic.

Si in digito Dei ejicio dæmonia. Luc. 11. 20. Digitus Dei singulariter Spiritus S. accipitur. S. Anselmus l. de vestim. membris &c. Dei.

Ignem veni mittere in terram. Luc. 12. 49. Spiritus Sanct. est ignis, quem Dominus venit ut mitteret in terram; qui in specie linguarum dividebatur Discipulis. S. Gregor. Nyss. hom. 10. in Cant. Altare nostrum Christus est; ignis, qui ex eodem altari est. Levit. 3. 11. Spiritus Sanct. est: quem utique ignem ille venit mittere in terram, & voluit vehementer accendi. Porrò holocaustum nostrum, cor nostrum est, totum incensum, idest, totum divino amori deditum; & propter illum ab omni carnis amore separatum. S. Rupertus Abb. l. 1. in Levit. c. 28. Christiani cœlestem illum ignem habent vice alimenti: ille ipsis est requies; ille expurgat, lavat, sanctificat cor illorum: ille præbet eis augmentum; ille est eis aer, & vita. S. Macarius hom. 14.

Date annulum in manu ejus. Luc. 15. 22. Annulus in manu, pignus est Spiritus S. propter gratiæ participationem; quæ digito Dei benè significatur. S. August. Quæst. Evang. q. 33.

Hic est, qui baptizat in Spiritu S. Joan. 1. 33. Nota: quòd Spiritus S. apparuit in triplici specie scilicet in columba in Baptismo; in nube, in transfiguratione; in igne super Discipulos. Et respondet hæc tribus statibus: *Incipientibus* enim illabitur ut columba: quia reddit eos gementes, & meditantes. *Proficientibus* ut nubes: quia conamine mentis facit eos sursum ascendere de virtute in virtutem. *Profectis* in igne: quia illos inflammat, ut sursum tendant, per desiderium, & etiam proximos accedant per benefacta. S. Bonaventura in Luc. 3.

Si scires donum Dei. Jon. 4. 10. Quia ipse sitiebat fidem ejus; eidem sitienti Spiritum S. dare cupiebat. Hanc enim rectè intelligimus aquam vivam; quod est donum DEI. S. August. l. 83. Q. q. 64. Spiritus S. est fons, cujus aquæ, id est, effectus, saliunt in vitam æternam. Joan. 4. S. Th. Aqu. Lect. 4. in Rom. c. 8.

In uno Spiritu potati sumus. 1. Cor. 12. 13. Potest hic potus intelligi de interno refrigerio, quod Spiritus S. humano cordi præbet, extinguendo sitim carnalium desideriorum, & concupiscentiarum. S. Thom. Aq. hic Lect. 3.

Ex Patribus, & aliis.

Ut sponte sol radiat, dies illuminat, fons rigat, nubes irrorat; ità se Spiritus cœlestis infundit. S. Cyprianus ep. 2.

Ignis & oleum meritò superiora semper appetunt; quia per ipsorum figuram superferri universæ creaturæ Spiritus S. probatur. S. Isidorus l. 1. Sent. c. 8.

Mittam tibi Spiritum Paracletum, qui tibi donet pignus &c. Paracletus donat pignus salutis, scientiæ lumen, & robur vitæ: ut, quod per naturam tibi est impossibile, per ejus gratiam fiat non solùm possibile, sed & facilè. S. Bernardus s. 2. de Pent.

Sicut intrà pectus consistit cor à quo procedit vita corporalis; sic à Spiritu S. procedit vita spiritualis. S. Vincentius Ferr. s. 3. D. 23. Trinit.

Clavis est Spiritus S. qui cor tuum aperiat, prout mihi placuerit, ad honorem meum, & hominum utilitatem. l. 4. Revel. B. Brig. c. 110. V. C.

Molendinum alatum, quod auram expectat. Lem. *Ni spiras, immota.* Masenius.

§. II.

S. Spiritus varia nomina & laudes.

Spiritum rectum innova in visceribus meis &c. Ps. 50. 12. Plerique *Spiritum rectum* ad Dominum referunt Jesum, qui peccatum Mundi abstulit, & omne hominum genus sui sanguinis effusione renovavit: Et ideo dictum est, *Spiritum rectum* &c. - Spiritum autem sanctum, de quo dicit: *Spiritum Sanctum tuum nè auferas à me*, Spiritum intelligunt veritatis. Spiritum verò *principalem*, Deum Patrem arbitrantur. S. Ambros. hic.

Factus est repentè de cælo sonus &c. Act. 2. 2. Sonus igitur de ore Domini procedit, cum substantialis ei Spiritus ad nos per Filium veniens surditatem nostræ insensibilitatis rumpit. S. Gregor. mor. l. 27. cap. 10. In testamento veteri passim dicitur *Spiritus Dei*, *Spiritus Domini*; solum in novo testamen-

to dicitur *Spiritus Sanctus*: quia in Lege nova maximè ejus Sanctitas manifesta est. Singulariter in Incarnatione; quæ est fons, & origo totius Sanctitatis. Sylveira hic quæst. 12.

Spiritus S. est Patris, & Filii, amor, & connexio: ad ipsum pertinet societas; qua efficimur unum. Corpus hominis multis constat membris, & vegetat omnia membra una anima; faciens in oculo, ut videat; in aure, ut audiat; & sic in cæteris. Ità Spiritus S. membra Corporis Christi, quod est Ecclesia, continet, & vegetat. S. August. l. de gratia novi testamenti.

Facies Filii Spiritus Sanctus est. S. Cyrill. Alex. lib. 9. c. 24. in Joan.

Omnes linguas Spiritus Sanctus intelligit. S. Pacianus Ep. ep. 2.

Spiritus Jesus, spiritus bonus, Spiritus S. spiritus rectus, spiritus dulcis, spiritus principalis; quidquid in hoc sæculo nequam videtur difficile, & angustum; leve facit, & latum. S. Bernardus s. 3. in Ascens. Dom.

Dulcissimum quiddam in Deo Spiritus S. est. Est benignitas Dei, & idem ipse Deus. Proinde, si celebramus Sanctorum solemnia; quantò magis ejus, à quo habuerunt, ut sancti essent, quotquot fuerunt sancti. Idem s. 1. in festo Pent.

§. III.

S. Spiritus amor bonitas, liberalitas, in nos.

Ex Veteri.

Spiritus Dei ferebatur super aquas. Gen. 1. 2. Quid putamus esse hunc spiritum? nisi bonitatem, amorem, Dei. Hic nempe ferebatur super aquas, nihilominus & super aranea, quæ sub aquis latebat. Quia videlicet magno super creaturam suam Creator affectu ducebatur: ut, quia non poterat esse, quod ipse creaverat; tales ex ea faceret formas, in quibus Creatori conjungeretur, conviveretque. Rupertus Ab. l. 1. c. 7. in Gen. Priusquam Mundi creaturam ornari cœptum esset, & *Spiritus Dei*, inquit Scriptura, *ferebatur super aquas*, & exinde, septiformi ornatu exemplo, *requievit Deus*, ait, *ab universo opere.* Gen. 2. 2. videlicet, quòd illam efficaciter creaturam in opere actis suis esset assecutus, super quam requiesceret Spiritus ejus; qualem facere, vel invenire, gestiens, antè *ferebatur super aquas.* S. Rupertus l. 1. in Gen. c. 1.

Venerunteque duo Angeli. Gen. 19. 1. Duo scilicet, qui ab Abrahamo recesserunt, tertio cum ipso remanente. Symbolicè: Angelus unus è tribus, repræsentans Deum Patrem, manserat cum Abrahamo; ut ejus domum benedicat, eumque Patrem efficeret ad generandum Isaac. Unde videtur hic Angelus, fuisse medius, & primarius inter tres, putà Michael; qui duos socios, Gabrielem, & Raphaelem misit ad exscindendam Sodomam Gabriel enim, juxta ethymon suum, est *fortitudo Dei*; putà fortis executor divinæ justitiæ: hicque repræsentat secundam in Trinitate personam. *Raphael* verò videtur esse Angelus, præsens castitatis, & ultor incestus: hic repræsentat Spiritum S. qui est tutor, & vindex castitatis, summusque osor libidinis. Addunt nonnulli: Filio additum Spiritum S. (*neque enim Pater judicat quemquam.* Joan. 5. 22.) quia Deus Pater judicium, & vindictam, bonitate, & clementia, quæ appropiatur Spiritui S., temperat, & mitigat. q. d. mitto Filium, ut vos judicet, & perdat: sed addo ei Spiritum S. qui vos invitet ad pœnitentiam; quàm si capitis, Spiritus S. judicium, & vindictam, Filii sistet. Cornelius hic.

Videbant descendentem ignem. 2. Paral. 7. 3. Ignis hic figura Spiritus S. ut ait Lyranus. *Vidi Dominum sedentem, &c.* Is. 6. 1. Pater, cùm omnipotentiam denotet, ostenditur in throno excelso: at Spiritus S. cùm sit amor, descendit; ut suos cœlestibus donis repleat. Matth. 3. 16. *Vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam.* Sylveira in Joann. 13. q. 8.

Eructavit cor meum verbum bonum. Ps. 44. 2. Bonum illud verbum, ipsam boni verbi substantiam tota plenitudine edidit in uterum Virginis; & Regi, idest, homini, quem formabat de ejusdem utero Virginis, opera sua sic indidit; ut sit & ipse opifex, seu artifex, non dissimilis. Rupertus l. 11. c. 24.

Ego, ego ipse consolabor vos. Is. 51. 12. Non legatus veniet, aut Angelus; sed *ego, ego ipse consolabor vos.* Consolatione propria; qua nemo alius potest consolari vos. Paracletum, idest, consolatorem ego habeo; Paracletum Spiritum S. ego vobis dabo. S. Rupertus hic.

Effundam spiritum meum super omnem carnem. Joel. 2. 28. Quod dicit *effundam*, abundantem denotat Spiritus donationem: nam hic non ad mensuram Deus dat Spiritum S. Cyrillus Jeros. Catech. 17. Verbum effusionis ostendit muneris largitatem. V. Beda in Act. 2.

Ex Novo.

Inventa est in utero habens de Spiritu S. Matth. 1. 18. Cur non dicit Matthæus in utero habens de Patre æterno, aut de Filio? sicut dicit de Spiritu S.? 3. id æquè verè dicere potuisse: opera enim SS. Trinitatis ad extra omnibus tribus Personis sunt communia. Sed maluit dicere *de Spiritu S.* quia sicut potentia appropriatur Patri, Sapientia Filio; ità amor, bonitas, gratia, quæ in Incarnatione maximè elucent, attribuitur Spiritui S. Sanct. Thomas 3. p. q. 32. a. 1. & seq. docet, To *de Spiritu s.* significare, ex puro amore Dei, & Spiritus S., sine meritis hominum, peractam esse Verbi Incarnationem. Cornelius hic. *Inventa &c.* virtute, & operatione Spiritus S.; qui ex purissimis Virginis Sanctissimæ sanguinibus corpus Christi formavit, organizavit, & anima rationali denotavit. Quæ omnia facta sunt in instantia tota super beatissima Trinitate: quamvis adscribantur Spiritui S. eò quòd ad misericordiam, bonitatemque Dei pertineat, tamquam effectus ineffabilis clementiæ Dei: clementia autem, & bonitas, appropriantur Spiritui S. Dion. Carthus. hic.

Sedet à dexteris Dei. Marci 16. 19. Maldonatus: animadverte, in litteris sacris, nunquam Spiritus S. sed solum Patrem, & Filium, dici sedere. Patri tribuitur potentia, Filio Sapientia, Spiritui S. Amor. Etsi Potentia, & sapientia, valeant quiescere, & sedere; amor mininimè, sed semper operativus est. Sylveira hic. Didacus Celada in benedict. PP. bened. 4. Spiritus S. qui amor infinitus est, meritò nunquam dicitur sedere: magnus enim amor otia sessionis nescit; semper actuosus est, nunquam otiosus. Act. 2. 3. *Sedèique supra singulos eorum.*

Spiritus S. replebitur. Luc. 1. 15. Cui adest spiritus gratiæ, nihil deest: & cui spiritus infunditur, magnarum plenitudo virtutum est. S. Ambros. l. 1. c. 1. in Luc.

Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam. Luc. 16. 24. Barradius t. 4. l. 4. c. 7. appellamus Spiritum S. dexteræ Dei digitum. Habet digitus, hac cœlesti aqua intinctus, vim ad consolandum maximam.

Spiritus, ubi vult, spirat; & vocem ejus audis. Joan. 3. 8. Cur Spiritus Dei magis Spiritus, sive aeris, ac venti, quàm ignis, & aquæ; nomine describitur? ut instruamur, quàm communis velit esse. Nam cœtera elementa, quidem ad unius pertinere dominium possunt; ut dicat, mea est hæc aqua, meus ignis, mea terra: verum, meus est hic ventus; meus aer; nemo verè dicere potest: cùm hæc nullius privatæ jurisdictioni subsint. Did. Nyss. D. 1. Quadr. §. 6.

Sedèique supra singulos eorum. Act. 2. 3. Mirum est, quòd dicatur ignis *sedisse*; cùm ejus proprietas sit semper moveri, & sursum tendere. Quomodò ergo sedet, & est mobilis? Immò, quia cupit sedere, semper movetur: quia valdè exoptat quiescere, semper sursum tendit: amor enim Dei nunquam potest esse otiosus. De Ponte in Cant. 1. Exh. 8. §. 4.

Ipse Spiritus postulat pro nobis &c. Rom. 8. 26. Genuinè: Spiritus S. postulat, idest, desideria amicorum suorum, eorumque gemitus, in Consistorio SS. Trinitatis, quasi Advocatus noster, exponit magna instantia, pondere, & authoritate: quasi ipse præsit omnibus postulationibus; sitque quasi Præfectus libellorum supplicium nostrorum apud Deum. Cornelius hic.

Nescitis, quia amicitia hujus Mundi inimica est Dei? An putatis, quia inaniter Scriptura dicat, ad invidiam concupiscit Spiritus, qui habitat in vobis; majorem autem dat gratiam. Jacobi 4. 4. 5. 6. q. d. ædes animæ nostræ concupiscit Deus, idque ad invidiam, quasi zelo laboraret; quòd sibi tam diviti, & munifico hospiti non concedatur domus: cujus usum largissimè remuneratur; cùm dæmoni semper patea qui tam improbè rependit. Si princeps, unaque è fœce quispiam, eandem sibi domum locatam cuperent; atque ea principi negaretur, addicereturque plebejo: nonne hoc principi gravi probro esset? maximè si hic censum majorem offerat? Animæ domum vult sibi Spiritus S. vult & Spiritus nequam. Et quid homo? dæmoni eam, eheu! nimis sæpe tradit: cùm tamen, ut ait Jacobus, Spiritus S. *majorem det gratiam.* Did. Nyss. D. 2. Pent. §. 5.

Ex Patribus, & aliis.

Spiritus Sanctus omnium viventium anima-quasi sol omnia calefaciens subjecta, omnia nutrit. S. Cyprianus de Spiritu S.

Implet Spiritus S. organum suum, & tamquam fila chordarum tangit digitus Dei corda Sanctorum. S. Ambros. ep. 84. circa finem.

In donis Dei nihil majus est charitate: & nullum majus est donum Dei, quàm Spiritus S. Sanct. Isidorus orig. l. 7. c. 3.

Spiritus S. idcirco in columbæ specie venisse scribitur; ut natura ejus per avem simplicitatis, & innocentiæ declaretur. - Hæc enim avis corporaliter ipso felle caret; habens tantùm innocentiam, & amorem. Id. ib.

Pretiosum sanè donum est Spiritus Sanctus ille bonus. S. Cyrill. Jeros. Catech. 16.

Spiritus S. illa Paterni cordis benigna vena est; de qua usque ad nos miseratio larga, tamquam flumen inundans, procurrit. Rupertus de div. offic. l. 7. c. 10.

Per Passionem Christi hoc actum est, quòd gratia Paracleti spiri-

ſpiritus in nos effuſa eſt: nam ſi Chriſtus non paſſus in cœlum aſcendiſſet; profectò iſte Spiritus gratiæ, qui per ſanguinem ejus peccata remittit, datus non fuiſſet. S. Rupertus l. 12. in c. 16. Joan.

Per Spiritum S. quem accepimus à Deo, ſumus de cœleſti habitatione adipiſcenda certi, ſicut per pignus de debito recuperando. S. Thom. Aqu. Opuſc. c. 9.

§. IV.

S. Spiritus bonitas, & miſericordia, erga peccatores.

Figuræ, Symbola.

S*piritus Dei ferebatur ſuper aquas*. Gen. 1. 2. Quia, quocumque fluant homines per peccata, ſemper ſuperfertur Dominus: ſicut avicula ſuper nidum, cùm pulli ejus rapiuntur clamitans: *tu fornicata es cum amatoribus multis, tamen revertere, dicit Dominus, ego ſuſcipiam te*. Jer. 3. 1. Hugo Card. hic. *Super aquas*: utique ſuper cor noſtrum fluidum, & tenebroſum; V. Beda hic.

Emiſit columbam. Gen. 8. 8. Ut in Arca Noe columba non defuit, ità nunc quoque Spiritus S. in columbæ ſpecie, non in aſſumpto corpore, advenit, ſuoque adventu Dei miſericordiam orbi annuntiavit. Victor. Antioch. in Evang. S. Marci c. 1.

Altare de terra facietis mihi. Ex. 20. 24. Altare, in quo ignis, imago divini Spiritus, non ex auro, immò ne quidem ex lapide; ſed ex terra, conſtruitur. Vides, peccatoribus maximè delectari Spiritum S.; qui rejectis gemmis, ardere in terrà voluit ignem, ſimulacrum ſui. Oliva l. 10. Strom. §. Emitte Spiritum &c.

In terra deſerta, & in via. Pſ. 62. 3. En, quò Spiritus S. deſcendat; unde ſciliicet aſcendit nihil. *in terra deſerta* emicat gloria Domini; nec deſerta tantùm, ſed & *in via*, quò cultor accedere nequit; deſertum commutaturus in hortum. Dominus ignem ſuum non palmæ, ſed rubo injècit. Ex. 3. 2. cùm Moyſi apparuit. In *oſſa arida* irrumpit. Ezech. 37. 5. quæ non adipe, non medullis impinguantur; ſed arida proſtabant in agro inſtar filicum. Oliva l. 3. Strom. §. In terra deſerta.

Vox turturis &c. Cant. 2. 12. Quare non turturum? fortè Apoſtolus id ſolvit, cùm ait: quia *ipſe ſpiritus poſtulat &c.* Rom. 8. 26. *Vox turturis*, ideſt, vox Spiritus S. ut Gloſſa exponit: num *ipſe Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus &c.* Rom. 8. 26. S. Thom. Aqu. Lect. 2. hic.

Et in manu ejus calculus &c. Iſ. 6. 6. Hebr. *carbo*, vel *pruna ignita* Calculus hic ignitus Symbolum erat Spiritus S. gratiæ; quæ à peccatis Iſajæ, & cujuſvis pœnitentis animam purificat, & ſanctificat. Ità S. Ambroſ. l. 1. de Spir. S. c. 9. Cornelius hic.

Tu petiſſes ab eo, & dediſſet tibi aquam vivam. Joan. 4. 10. Aquam porrò vivam, vivificantem Spiritus S. gratiam, appellat; per quam humana natura ab ariditate, inſœcunditateque, qua diaboli actibus infecta erat, depulſa; ad priſtinam pulchritudinem, ac viriditatem, irrigata recurrit; magno virtutum numero florens, & charitate erga Deum ſuaviſſimos fructus producens. S. Cyrill. Alex. l. 2. c. 82. in Joan.

Teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Si quando acceſſeris ad expugnandam civitatem, offeres ei primùm pacem &c. Deut. 20. 10. Sic oppugnat Spiritus S. velut urbem rebellem, peccatorem: pacem primùm illi offert: ſi vitam corrigat, & pœnitentiam agat. Si pacem recipit, portaſque Deo aperit, ſervatur; ſervitque Deo ſub ſelici tributo amoris. S. pacem reſpuit; gladio divinæ ſententiæ percutitur. &c. Barradius t. 4. l. 5. c. 7. D. 4. Paſc.

Domine, ut ſcuto bonæ voluntatis coronaſti nos. Pſ. 5. 13. Impoſſibile eſt, quidquàm boni à nobis peragi; nec perturbationes animi ſuperari, nec acres diaboli laqueos evitari; niſi gratia Spiritus S. muniti, ipſum hac de cauſa in nobis habeamus. Hinc Pſalmiſta cantabat: *ut ſcuto &c. bonæ voluntatis* ſcutum nihil aliud appellans, quàm protegentem nos ſpiritum; & ineffabili ſua virtute ad id nos convertentem, atque in eo conſervantem; quod Deo penitus placet. S. Cyrillus Alex. l. 9. c. 45. in Joan.

Et ſanguinem laverit-in Spiritu judicii. Iſ. 4. 4. Genuinè: Spiritus S. eſt Spiritus judicii: quia facit 1. ut noſtra videamus, judicemus, & damnemus peccata. 2. diſcernit Fidelem ab infideli, pium ab impio. 3. quia mentem illuminat per fidem, tribuens remiſſionem peccatorum; facienſque, ut pia, ſancta, cœleſtia, judicemus, ideſt, æſtimemus, diſcernamus, & amplectatur, præ vanis. Cornelius hic.

Spiritus eſt, qui vivificat. Joan. 6. 64.

Dixit eis: pax vobis. Et cùm hoc dixiſſet. &c. Joan. 20. 19. 20. Manifeſte hic illa de pace agitur, quæ eſt remiſſio peccatorum: quod primum, & maximum eſt Spiritus S. donum, S. Rupertus l. 14. hic.

Accipiatis virtutem &c. Act. 1. 8. Alii legunt, potentiam, robur, fortitudinem, Spiritus S. Hugo Card. ut, quod non poteſtis ex infirmitate, poſſitis ex virtute Spiritus S. Sylveira hic.

Apparuerunt illis diſperſæ linguæ, tamquam ignis. Act. 2. 3. At ſuper Chriſtum D. deſcendit ut *columba*. Matth. 3. 16. Rationem dat S. Gregorius hom. 30. in Evang. quia peccata noſtra, quæ pie Dominus per manſuetudinem tolerat, nos per zelum rectitudinis debemus cautè conſpicere; & ardore ſemper pœnitentiæ cremare. Mendoza in 1. Reg. 11. 12. Annot. 10. Sect. 2.

Ex Patribus.

Remiſſio peccatorum, ſive per baptiſmum, ſive per alia Sacramenta, donetur; propriè Spiritus Sancti eſt: & ipſi ſoli hujus efficientiæ privilegium manet. S. Cyprianus de Baptiſmo Chriſti.

Quoſcumque acceſſerit Spiritus S. eos pro luteis reddit aureos. S. Chryſoſt. hom. 4. in Act.

Propria, pariter & eximia, peculiariſque Sancti Spiritus virtus, & efficacia eſt; ut & purificet, & remittat peccata. S. Gregor. Nyſſ. de orat. Dom. or. 3.

Quærat aliquis: cùm & Pater Spiritus, & Filius Spiritus, & Pater ſanctus, & Filius ſanctus; quam ob cauſam vocabulum hoc, quod eſt *Spiritus Sanctus*, proprium adſcribatur Perſonæ huic & ſola hæc Perſona ſic vocari debuit? Ad hoc, inquam: nimirum, quia tota Perſonæ hujus operatio, non aliud, niſi Sanctificatio eſt. Hæc operationum diſtinctio diligenter animadvertenda eſt: quia Deus omne, quòd factum eſt, per Filium fecit, & omne, quod ſanctum eſt, Spiritum ſuum ſanctificavit. Quid enim eſt Spiritus ejus, niſi amor ejus? Et quomodo creatura quæcumque rationalis aliter, niſi amando Creatorem potuit unquam, vel poteſt, ſanctificari? Sine quo nec Angelus ſanctus, nec homo ſanctus? quem non habens Angelus, diabolus eſt: quem non habens homo, Anti-Chriſtus, vel membrum diaboli eſt. Rupertus l. 1. in Matth. 1.

Nemo mundatur à ſordibus delictorum, ſine Spiritus S. gratia. S. Laurent. Juſt. de triumph. &c. c. 1.

Officium donorum Spiritus S. eſt, diſſipare omnes vitiorum obliquitates. Primò enim *Timor* propulſat reliquias ſuperbiæ; *Pietas* reliquias invidiæ; *Scientia* reliquias iræ: ira enim quaſi quædam inſania eſt. Eccl. 7. 10. *ira in ſinu ſtultii requieſcit*. *Fortitudo* reliquias acediæ; *Conſilium* avaritiæ: diſponit enim Conſilium ad ſpiritus paupertatem. Matth. 19. 21. *ſi vis perfectus eſſe &c. Intellectus* reliquias gulæ; quæ mentem brutalem facit. *Sapientia* reliquias luxuriæ: quia guſtato ſpiritu deſipit omnis caro. S. Bernardinus, ſ. in die Pent.

§. V.

S. Spiritus reſpiciens pœnitentes.

B*eati, qui lugent*. Matth. 5. 5. ideſt, pœnitentiam agunt: *quoniam ipſi conſolabuntur*: ipſi enim ſunt, quibus promittitur, & datur Paracletus, ideſt, Conſolator Spiritus S. S. Rupertus lib. in Evang. c. 18.

Vidit-ſpiritum, tamquam columbam. Marci 1. 10. Spiritus S. in ſpecie columbæ deſcendit: nam ubi reconciliatio cum Deo intercedit, ibi columba præſtò eſſe conſuevit. Victor Antioch. hic.

Spiritum Veritatis, quem Mundus non poteſt accipere. Joan. 14. 17. Mundum hic appellat amatores Mundi. Quare autem Paracletum hunc Spiritum veritatis non poſſunt accipere immundi amatores Mundi? Videlicet, quia conſolationem ſuam habent, quia non lugent; quia de peccatis ſuis, quorum hic Paracletus remiſſor eſt, non dolent. S. Rupertus l. 11. hic.

Accipite Spiritum Sanctum. Joan. 20. 22 In ſolo Sacramento Pœnitentiæ dixit: ad ſignificandum, hoc eſſe ſingulare in Sacramento Pœnitentiæ; quòd actio Sacramentalis requirit in Miniſtro, Spiritum S. dirigentem, & moventem; requirit judicium internum ſecundum Spiritum S. qui eſt Spiritus Sapientiæ. &c. Cajetanus hic. Dupliciter Spiritus S. datus. Primò in cœnaculo poſt Reſurrectionem; quando leniter, & ſuaviter, Jeſus *inſufflavit, & dixit, accipite Spiritum S.* Joan. 20. 22. Secundò cum impetu *vehementi* Act. 2. 2. Quæ differentia? Poſt Paſcha leni flatu ſe habet, dabatur enim ad dimittenda peccata: *quorum remiſeritis peccata*. Nunc verò validò impetu venit: quia ad peragenda negotia regni Dei inſtigabat. Cùm peccatoribus contritis leniter, & affabiliter, ſe habeat miniſter: at in negotio regni Dei exequendo, vehementi conatu ſe exhibeat. Sylveira c. 13. in Joan. 14. q. 12.

Factus eſt repentè de cœlo ſonus &c. Act. 2. 2. Spiritus S. eſt repentinus in feſtina converſione; neſcit tarda molimina. *Ne tardes converti ad Dominum*. Suſcipiamus ergo nunc repentinum Spiritum ad converſionem; nè accipiamus repentinum interitum ad damnationem. S. Bonaventura ſ. 5. in Pent.

Væ illis, qui rebelles huic lumini, & reſiſtunt Spiritui S. à nec

nec acquieſcunt veritati, quam intelligunt: & ſicut lutum ex calore ſolis, ita ex bonitate, & beneficiis Dei, duriores fiunt: Audacter etiam provocantes eum; cùm ipſe dederit omnia in manibus eorum. Guarricus ſ. 1. die Pent.

Primum ſignum, quòd animam inhabitet Spiritus S. eſt contritio, & lacrymoſa compunctio cordis.

Profectò, quamdiu animal gemit, tamdiu perpenditur, in eo eſſe Spiritus vitæ. S. Bernardinus ſ. in fer. 6. Pent.

§. VI.

S. Spiritus reſpiciens lacrymas.

Q*ui dat nivem ſicut lanam &c.* Pſal. 147. 16. Videmus nivem, nebulam, cryſtallum; Bonum eſt, ut ille ſpiret. Si enim ille non ſpiraverit; ſi non ipſe duritiem glaciei hujus diſſolverit; *ante faciem frigoris ejus quis ſuſtinebit?* Cujus? Dei. Unde eſt ejus frigus? Ecce deſerit peccatorem; ecce, non vocat, ecce non aperit ſenſum, ecce non infundit gratiam. Sequitur: *emittet verbum ſuum, & liquefaciet ea*. Non deſperet nix, non deſperet nebula, non deſperet cryſtallum. De nive, tanquam de lana, conficietur & tunica: nebula illa in pœnitentia invenit ſalutem: *quia quos prædeſtinavit, illos & vocavit*. Sed, licèt ſint inter Prædeſtinatos duriſſimi, & multo quaſi tempore congelaverint, & cryſtallus facti fuerint; non erunt duri miſericordiæ Dei. *Emittet verbum ſuum, & liquefaciet ea*. S. Auguſt. hic.

Flavit Spiritus ejus, & fluent aquæ. Pſ. 147. 18. *Emittes ſpiritum tuum, & creabuntur; & renovabis faciem terræ*. Pſ. 103. 30. Renovatur terra, quando gelicidium peccati reſolvitur in aquas, id eſt, lacrymas flante auſtro. Hugo Card. in Joan. 13.

Et vidit Spiritum Dei deſcendentem. Matth. 3. 16. Fletu trahitur divinus Spiritus. Jordanem dum attigit Chriſtus; ecce columba divina advolat ad rivos aquarum. Guarricus ſer. 2. de Pent. Neſcio, ſi Spiritui S. qui in columba apparuit, alia vox familiarior gemitu, aut gratior ſit. Puto, quia neque in Apoſtolis locum inveniſſet Paracleti conſolatio; niſi quia lugebant ſe delatos. Elias 3. Reg. 18. 32. holocauſta aquis rigavit, quo ignem de cœlo traxit, Oſeæ 12. 1. de Jacob. *flevit, & rogavit eum*. Bacza t. 1. l. 5. c. 8.

His autem auditis compuncti ſunt. Act. 2. 37. Vide Prophetiam Joel impletam, *ſanguinem, & ignem, & vaporem fumi*; carnem poſt ignem Spiritus S. vaporem ſequi compunctionis: fumus enim excutere lacrymas ſolet. Sanguinem Dominici lateris, ignem Spiritus S., vaporem compunctionis, & fletum. V. Beda in Act. hic.

Spiritus S. dicitur Auſter propter calorem, propter ſplendorem. Habac. *Deus ab Auſtro veniet*: propter pluviæ multiplicationem. Pſ. 125. *ſicut torrens in Auſtro*: propter arborum fructificationem. Cant. 4. *veni Auſtr perfla hortum meum*. S. Thom. Aqu. in Jerem. 13.

§. VII.

S. Spiritus docet, illuminat.

Ex Veteri.

L*ingua mea calamus Scribæ velociter ſcribentis*. Pſ. 44. 2. Linguæ pernicitatem laudat. Non ſat apta videtur metaphora: quis enim ſcriba æquet linguæ velocitatem? Baſilius hic: calamus ea ſcribit, quæ magnus, qua tenetur, ſcribere juſſit. Per velocem autem ſcribam, gratiam oſtendit: qui namque de ſuo loquitur, tardus eſt meditando, & componendo; quando verò Spiritus mentem movet, nihil, quod remoretur. Pinna Ethol. 111. *Scriba*, id eſt, Spiritus S. q. d. quod loquor, à meipſo non loquor. Sicut enim calamus non ſcribit, quod vult, ſed quod ſcribens vult; ſic homo non prædicat à ſe, ſed à Spiritu S. dictante, & ſcribente in corde Prædicatoris, & in cordibus audientium. Hugo Card. hic. Scriba Spiritus S., quoniam ſapiens, & præter omnes velociter ſcribit: velox enim Dei motus eſt. S. Baſilius hic.

Vox Dilecti mei. Cant. 2. 8. *Factus eſt repentè de cœlo ſonus*. Act. 2. 2. Ideo hic ſonus, vel vox, dicitur de cœlo facta: quia Spiritus S. veniebat virtute, & meritis Chriſti; qui paulò antè in cœlum aſcenderat. Et quia vox illa, & adventus, Spiritus S. excitat nos ad contemplanda dona cœleſtia, ut præparemur ad recipiendum illa: cùm enim aliquem repentinum, & vehementem ſonum audimus; illicò faciem vertimus, & oculos levamus ad locum, unde ſonus venit. De Ponte hic. Exh. 6. §. 2.

Et ſanguinem Jeruſalem laverit - in Spiritu judicii. Iſ. 4. 4. Spiritus S. eſt Spiritus judicii: quia mentem illuminat per fidem, tribuens remiſſionem peccatorum; facienſque, ut pia, ſancta, cœleſtia judicemus, id eſt, diſcernamus, & amplectamur, præ vanis. Cornelius hic.

Similitudo autem vultus eorum &c. Ezech. 1. 10. S. Macarius heremita hom. 1. comparat animam cum Ezechielis curru: videbat enim myſterium animæ, quæ Dominum ſuum amplexura, & thronus gloriæ futura erat. Anima ſiquidem, quæ cum Spiritu S. præparante illam ſibi in ſedem, & habitationem; participare lumen ejus dignata, & pulchritudo inenarrabilis gloriæ ejus illuſtrata eſt: tota fit lumen, tota facies, & tota oculus: nec ulla ejus pars, quæ oculis ejus ſpiritualibus luminis plena non ſit. Quatuor autem illa animalia; curum ferentia, typum præferebant præcipuarum animæ rationalis partium. Dico autem, voluntatem, conſcientiam, mentem, & diligendi vim.

Ex Novo.

Procidentes adoraverunt eum. Matth. 2. 11. Vide, quanta ſit diſtantia in modis diſcendi; quantùm diſtet inter eruditionem illius, qui per Angelum, ſive per hominem; & illius, qui per ſolam Spiritus S. revelationem, meretur erudiri. *Paſtores* Judæi quippe, *qui in regione eadem erant, vigilantes, & cuſtodientes vigilias noctis ſupra gregem ſuum*; non per hominem, ſed, quod majus eſt, per Angelum, natum ſibi eſſe Salvatorem Chriſtum Dominum, didicerunt. Et tamen non adeò docti, ſive eruditi fuerunt, *ut procidentes adorarent*, aut munera offerent. Sed tantùnmodo venerunt, & *cognoverunt de verbo: quod dictum erat illis de puero hoc, & reverſi ſunt glorificantes & laudantes Deum*. Luc. 2. 9. Iſti primitiæ gentium, neque per hominem docti, neque per Angelum; ſed per Spiritum S., modo, de quo jam dictum eſt, laudem perfecerunt. Rupertus l. 2. in Matth.

Si in digito Dei ejicio dæmonia. Luc. 11. 20. Matth. 12. 28. *in Spiritu Dei*. Spiritus S. vocatur Digitus, quia digito indicamus: unde quidam digitus *Index* nominatur. Spiritus S. Sancta nobis: & ſalutaria, per ſuas indicat inſpirationes: quidquid demonſtrarit, ut amplectaris. Amplectere; quidquid offenderit: ut caveas, & fugias; cave, & fuge. Barradius t. 2. l. 8. c. 16. Dicitur Spiritus S. digitus Dei: quia ſicut per digitum entia indicantur; ita per Spiritum S. divina hominibus demonſtrantur; juxta Joan. 16. 13. *cùm venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem*. Dion. Carthuſ. hic.

Huic oſtiarius aperit. Joan. 10. 3. Oſtiarius dicitur Spiritus S.; in quo Scripturæ, quæ oſtendunt nobis Chriſtum, aperiuntur. Theophylactus hic.

Ille vos docebit eum. Joan. 14. 26. Paraclitus conſolatorem, & exhortatorem ſignificat. Ille Apoſtolos docuit: nos quoque docet, exhortatur; verba ſuggerit, & inſpirat. Barradius tom. 4. l. 5. c. 8. Dom. 6. Paſch.

Ille docebit vos omnem veritatem. Joan. 16. 13. Omnis veritas dicitur hoc loco non abſolutè; ſed illa, quæ ad fidei, & mores attinebat, ad Eccleſiam regendam, & Scripturas intelligendas. Non enim docuit Apoſtolos Mathematicas ſcientias, aut Philoſophiam; ſed ſcientiam Chriſtianam. Idem tom. 4. l. 5. c. 5.

Acta Apoſtolorum S. Chryſoſtomus nominat hunc librum: dogmata Spiritus S. œcumenius, Evangelium Spiritus S. Nam, uti, inquit, quatuor Evangeliſtæ ſcribunt Evangelia, Actaque Chriſti; ſic Lucas hic deſcribit Evangelium, Actaque Spiritus S; quæ ſcilicet ipſe geſſit per Apoſtolos. Cornelius Argumento in Acta Apoſt.

Domine, ſi in tempore hoc &c. Act. 1. 6. Inutiliter quærenti Diſcipulo Magiſter ſapiens non reſpondet. Non ſciſcitetur miles caſtrenſis, quod tantùm ſcire regiam ſpectat majeſtatem. Plus novit docere, quàm nos diſcere valeamus; & docet utilia, etiam non rogatus. Hinc per Iſaiam dicitur: *ego Dominus Deus tuus, doceas te utilia*. c. 48. 17. Multa ſuis Vatibus revelavit, quæ prævidit in utilitatem hominum vergere. *Sed accipietis virtutem &c.* Plus eſt gratia, ſeu præſentia. S. Spiritus, quàm quælibet præſcientia futurorum. Hinc quoque novimus, quòd Spiritus S. Apoſtolos non omnia docuerit; ſed quæ in eorum, & Eccleſiæ futuræ, ceſſerunt utilitatem, quod Paulus ad Cor. refert. 1. 12. 7. *unicuique datur manifeſtatio Spiritus ad utilitatem*. Sim. Caſs. l. 14. hic.

Apparuerunt illis diſperſæ linguæ. Act. 2. 3. Cur Spiritus S. in figura linguarum venit? Voluit hoc viſibili ſigno oſtendere, quod prædictum in Scriptura, & à Chriſto promiſſum. Nam de Doctoribus Canonicis dicitur Pſ. 44. 2. *lingua mea calamus Scribæ &c.* quia eorum linguæ ſunt tanquam calamus, qui à Spiritu S. ſcribente dirigitur. Chriſtus dixit Matth. 10. 20. *Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis*. Et Luc. 21. 15. *ego dabo vobis os, & ſapientiam*. Et Marci 16. 17. *linguis loquentur novis*. Voluit oſtendere Spiritus S. virtutem promiſſam, ſcilicet doctrinam Apoſtolorum, eorumque verba, eſſe ab ipſo dictante & dirigente, Sylveira hic q. 5.

Ex Patribus, & aliis.

O qualis eſt artifex iſte Spiritus! nulla ad diſcendum mora agitur in omne, quod voluerit, mox enim, ut tetigerit mentem, docet; ſolumque tetigiſſe, docuiſſe eſt. Nam humanum animum ſubitò ut illuſtrat, immutat: abnegat hoc repente, quod

quod erat; exhibet repentè, quod non erat. S. Gregor. hom. 30. in Evang. circa finem.

O quàm velox est sermo sapientiæ, & ubi Deus Magister est, quàm citò discitur, quòd docetur. S. Leo s. 1. de Pent.

Spiritus S. omnia ad bonum, & ad salutem dirigit: primùm enim mansuetus illius adventus, fragrans progressus, onus levissimum; ante suum accessum radios lucis præmittens, & cognitionis. Venit illuminare mentem primùm quidem ejus, qui recipit illum: deinde per ipsum & cœteros. S. Cyrillus Jerosol. Catech. 16.

Quòd si fortè sedenti tibi, de castitate, & virginitate, subeat cogitatio; illius est ea doctrina. Nonne persæpe puella, jam ad sponsi thalamum constituta, effugit, Spiritu S. de virginitate eam docente? Nonne sæpe splendidus aliquis homo aulicus contempsit divitias, probè instructus à Spiritu S.? Nonne juvenis sæpè videns pulchritudinem, compressit oculos; & nè ampliùs videret, aufugit, pollutionemque vitavit? Quæris, unde id contingat? Spiritus S certè sic erudivit animum adolescentis. - Tot sunt avaritiæ cupiditates in Mundo; & tamen nihil possidere eligunt Christiani. Qua de causa? propter Spiritus S. annuntiationem. Id. ib.

Magnum igitur commilitonem, & auxiliatorem, apud Deum habemus; magnum Ecclesiæ Doctorem: magnum protectorem nostrum. Non metuamus ergo dæmones: major enim est, qui certat pro nobis; modò illi ostia aperiamus. Obambulat enim ille, qui digni sunt, quærens; & quibus bona conferat. Id. ib.

Clavis tibi Psalmorum, omnisque Prophetiæ, est Spiritus S.S. Andreas Cæsar. s. 3. c. 8. Apoc.

Proprium erat opus Patris, facere; opus Filii, redimere; proprium Spiritus S. opus illuminare, & ad similitudiem Dei hominem producere. S. Rupertus l. 1. de ob. Spiritus S. c. 11.

Omne bonum consilium de salute hominum est à Spiritu S. S. Thom. Aqu. Opusc. 10. c. 8.

Sol est Spiritus S., illuminans corda Prophetarum: qui quandoquè sub nubibus apparet, quandoque sine nubibus. Idem Prologo in Psalmos.

§. VIII.

Spiritus S. inflammat, dat Dei amorem.

HOdie, juxta Prophetæ verbum, *ignis à facie ejus exarsit*, Ps. 17. 9. *carbones*, idest, Apostoli sancti, atque discipuli, *succensi sunt ab eo*. S. Bernardinus s. in die Pent.

Comedite amici, & bibite, & inebriamini, Charissimi. Cant. 5. 1. Multi legunt ex Hebræo: *inebriamini amoribus*, idest, Spiritu S.; & omnibus affectibus, & operibus illius; ut nihil in animo vigeat, nisi amor Dei. De Ponte hic Exh. 2. §. 5.

Et Sanguinem Jerusalem laverit in Spiritu judicii. Is. 4. 4. Spiritus S. dicitur Spiritus ardoris: vel, ut Vatablus vertit, Spiritus incendii, idest, charitatis tum divinæ, tum nostræ, nobisque infusæ; qua nos ipse accendit, camisque vitia adurit. Cornelius hic.

Ignem veni mittere in terram. Luc. 12. 49. Per hunc ignem intelligit Spiritum S. S. Ambrosius. Sed cur voluit Christus mittere Spiritum S. ut ignem? S. Bernardus serm. 3. de verb. Is. vult Seraphim fabricari, ut ibi stet, ubi tu corrusti: ut tabescas ampliùs, & livore proprio torquearis. Seraphim ab incendio nomen: ideo Spiritus S. venit, ut Seraphinos plures faciat. Sylveira Addit. in Joan. 14. Luc. 12.

Apparuerunt illis dispertita lingua. Act. 2. 3. Cœlestis Spiritus congregatis Discipulis, quos ad officium publicationis suæ Legis deputarat, dedit dispertitas linguas; tamquam ignem: hoc modo apertè ostendens, quòd prædicatio Evangelii tota esset ad corda hominum inflammanda. S. Franc. Salesi. tr. de div. am. in Præf. ad Lector.

Omnium viventium anima-quasi sol omnia calefaciens subjecta, omnia nutrit. S. Cyprianus de Spiritu S.

Hic præstereundum non est, quod de hoc magno Præside hujus cœli eleganter prædicare solent Physici: quòd sit fons ignis ætherii, cor cœli, sive mens, & temperatio Mundi. Rupertus l. 1. c. 41. in Gen.

Spiritum S., qui est amor Patris, & Filii, dari nobis; est, nos adducì ad participationem amoris, qui est Spiritus S.: à qua quidem participatione efficimur amatores Dei. S. Thom. Aqu. Lect. 1. in Rom. 5.

Nullam aliam virtutem sanat Spiritus S. in corde humano sic illi connaturalem; sicut amorem, & charitatem. Cùm Deus creavit animam, *ad imaginem & similitudinem suam, creavit illam*: scilicet ad imaginem charitatis; quia *Deus charitas est*. 1. Joan. 4. 16. S. Bernardinus tom. 2. s. 3.

§. IX.

S. Spiritus respiciens patientiam, tribulationes.

Ex Veteri.

Spiritus Dei ferebatur super aquas. Gen. 1. 2. Neglecto firmamento aquis incumbit. Cur mare prætulit non terræ solùm, sed & cœlo? Adamavit aliqua in æquore, quæ in homine amaret. Mare ventorum vi concutitur quidem, & fervet; sed littus non excedit, suisque se continet finibus; legis memor vel in furore. Imitare & tu mare, ut æquus sis. *Turbatus sum, & non sum locutus*. Psal. 76. 5. Job 1. 20. *scidit vestimenta, sed labiis non peccavit*. v. 22. Oliva l. 9. Strom. §. Spiritus Dei &c.

Bibi vinum meum cum lacte meo. Cant. 5. 1. Hoc vinum meum oblivionem mihi fecit laborum præteritorum, juxta illude *date siceram mœrentibus*. Bibe, & bibendum dedi his, qui amaro mecum fuerunt animo. Biberunt, & obliti sunt egestatis, atque doloris. Denique Spiritum S dederam illis, Spiritum Paracletum; qui unus, idemque est, & vinum meum, & lac meum. *Vinum meum*, quia gaudium de præsentibus bonis: *lac meum*; quia consolatio de præteritis malis. *Vinum meum*, quia dilectio Dei: *lac meum*, quia dilectio proximi. S. Rupertus l. 4. in Cant. hic.

Ex Novo.

Ipse nos baptizabit in Spiritu S. & igni. Matth. 3. 11. Duplex est sensus: alter significans solemne principium ablutionis totius humani generis, celebratum in die Pentecostes &c. Alter significans baptismum tribulationis. Cajetanus hic. *In Spiritu S. & igni*. idest, tribulationis, vel purgativo, vel tentationis. S. Bonaventura in Luc. 3. Quis hic ignis? Auth. Imp. op. intelligit tribulationes; quibus; quasi igne, suos affligit Christus, & mundat.

Deus meus! Deus meus! ut quid dereliquisti me? Matth. 27. 46. Non deest, qui putet, geminata illa repetitione, Patris, & Verbi, significari Personas: sicut Ps. 66. 7. *benedicat nos Deus, Deus noster; benedicat nos Deus*. juxta Genebrardum, tres divinæ hypostases designantur. Trina repetitio nominis Dei non caret mysterio Ss. Trinitatis. Hinc inquiro: Cur Christus D. non conqueritur de Spiritu S.? quia hic est Amor, quo Pater, & Filius, mutuo amore se diligunt. Æquum erat, ut de eo non quereretur, quando patiebatur Christus in cruce. Nam dè amore tum conqueri, cùm occasionem ei dedit patiendi; injuria reputaretur amoris. Casillo Illat. 43.

Ignem veni mittere in terram. Luc. 12. 49. Ignis in terram mittitur, cùm per ardorem S. Spiritus afflata terrena mens à carnalibus suis desideriis concrematur. S. Gregorius hom. 2. in Ezech. 1. Tertull. l. 4. contra Marcion. c. 29. Maldonatus, & Franc. Lucas, per hunc ignem intelligunt odia, dissensiones, tribulationes, & persecutiones ab Infidelibus.

Vos autem sedete in civitate &c. Luc. 24. 49. Vas igni appositum citò comminuitur, si vacuum sit; quod tamen plenum conservatur. Et quia vasa Apostolica debebant conijci in ignem tribulationum; priùs repleta sunt Spiritu S., nè comminuerentur. Stella hic.

Apparuerunt illis-tamquam ignis. Act. 2. 3. Ignis portendit tribulationem magnam, & multiplicem; quam passuri erant Apostoli, & Fideles: sed superaturi per ignem amoris divini, quem idcirco hic eis dedit Spiritus S. Cyrill. Jerosol. Catech. 17.

Ex Patribus.

Cùm Spiritus Dei descendit, individua patientia comitatur eum. Si nos cum Spiritu admisceamus, in nobis morabitur semper. Immò nescio, an diutius perseveret sine sua comite, & ministra. Tertullian. lib. de pat. in fine.

Sæpe propter Christum afficitur contumelia, & ignominia, quispiam: Martyrium imminet; tormenta undique, & ignis, & gladius, & bestiæ, & gurgites. Verùm interea Spiritus S. alloquitur: sustine Dominum: parva sunt ista, quæ fiunt: brevi tantùm tempore labora, & in sempiternum eris cum Angelis. S. Cyrill. Jerosol. Catech. 16.

Via Christianæ religionis sic se habet: ubi Spiritus S., ibi illic sequitur, velut umbra, persecutio, & pugna. S. Macarius hom. 14.

Sicut mare, cùm turbatur, oleo infuso, cedit natura sua tempestas, lenitate olei procellam extinguente: sic anima nostra, cùm lenitur gratia Spiritus S. jucunde tranquillatur. S. Diadochus Ep. de perfect. Spir. c. 35.

Repleti sunt omnes Spiritu S. idest, inebriati sunt omnes divino amore. Talis ebrietas in hoc consistit: quòd homo tanto amore erga Deum continue inardescat; ut non solùm fastidiat creaturæ solatium; sed etiam quærat; & delectetur, invenire tormentum; pro solatio sibi reputans omnem pœnam, opprobrium, & flagellum. S. Bernardinus s. in die Pent.

§. X.

S. Spiritus respiciens charitatem, pacem.

Symbola.

Ex Veteri.

Columba.

Rursum dimisit columbam ex Arca. At illa venit ad eum ad vesperam, portans ramum olivæ virentibus foliis in ore suo. Gen. 8. 10. 11.

Et vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam. Matth. 3. 16. Columba animal est, quod, præ omnibus volatilibus cœli, homines amat; & contubernale est, ac mansuetum, innocensque, & fœcundum, & domesticum: quod versatur, quiescit, & habitat in domibus nostris. Sicut & Spiritus S. dicit de nobis: quia habitabo, & conversabor cum eis. S. Chrysost. s. in Pent. de S. Spir. Tunc Spiritus venit super ipsum in specie columbæ: quia tunc inchoabat officium suum spiritu animalis Mundi, volantis non longè à terra: sua conversatione mansueti, sine armis extrà, sine felle intus; nec solùm mansueti, sed fœcundissimi: quia Pater futuri Sæculi veniebat, universo Mundo utilissimus. Cajetanus hic. Spiritus S. idcirco in columbæ specie venisse scribitur, ut natura ejus, per avem simplicitatis, & innocentiæ declaretur. Hæc enim avis corporaliter ipso felle caret; habens tantùm innocentiam, & amorem. S. Isidorus Orig. l. 7. c. 3. Idcirco in columba venit Spiritus S.: simplex animal, & lætum est; non felle amarum, non morsibus sævum, non unguium laceratique violentum. S. Cyprianus de unit. Eccl. Columba animal est mite, & nostra familiaritate gaudens. S. Chrysost. hom. 26. in Gen.

Alia Symbola.

Spiritus Dei ferebatur super aquas. Gen. 1. 3. Sub cœlestes aquæ, oportebat, ut congregarentur in unum; proinde, quia *Spiritus Dei ferebatur super aquas*. Ut intelligamus, aquas dispositas ad operationem divinam; hominum voluntates, super quibus fertur spiritus voluntatis divinæ, quas in unum jubet congregari divina voluntas; in unum Baptisma; in unum corpus Ecclesiæ, atque fidei, & virtutis; in unum velle; in unum amorem; in unum; quem ante suum adventum omnia proclamaverunt, unum Redemptorem omnium Christum. Sim. Cass. l. 8. c. 37.

Accesserunt ossa ad ossa. Ezech. 37. 7. Quæ indicant, dispositionem Adventus Spiritus S. esse concordiam, & charitatem. De Ponte in Cant. 4. Exhort. 25. §. 2.

Testimonia.

Ex Novo.

Sedete in civitate. Luc. 24. 49. Decebat, eos donum æternæ pacis in pacifica civitate recipere; ut mores fierent cum æterno dono concordes. Sim. l. 14. hic.

Ab Jerosolymis nè discederent. Act. 1. 4. Cur hæc civitas præ aliis eligitur ad adventum Spiritus S.? Quia Jerusalem interpretatur *visio pacis*; quæ à Spiritu S. inter Christianos fundanda. Sylveira hic.

Erant omnes pariter in eodem loco. Act. 2. Nonne super congregato. Discipulos descendit Spiritus? annon in cœnaculo ipso Resurrectionis die fidelibus adunatis apparuit Christus? diligit unitatem; nec à fraternitatis elongari potest Collegio. S. Laurent. Just. in festo. OO. Ss. In scriptura nullum otiosum verbum. Illud *pariter* videtur superfluum. Hugo Card. pariter concordia voluntatum, & in eodem loco. S. Bernardus lib. de modo vivendi: nihil prodest, si nos contineat una domus, & separet voluntas diversa. Plus diligit Deus unitatem animi, quàm loci. Naxera in Jos. 18. §. 10.

Sederique super singulos eorum. Act. 2. 3. idest, super eorum capita. Cùm autem ornamentum capitis sit corona; non incongruum erit, illam formam ignis super caput, coronam capitis appellare; sicut vocat S. Cyrillus Catech. 17. dicens: in specie linguarum ignearum sedit super Apostolos: ut novæ coronæ spirituales, per linguas igneas, imponerentur capiti illorum. Dies Pentecostes fuit dies desponsationis ejus cum Ecclesia; quæ facta est per exhibitionem legis gratiæ, & charitatis, cordibus Fidelium impressæ; multò excellentiùs; quàm per collationem legis veteris; de qua tamen dicit Jer. 2. 2. ad Jerusalem: *recordatus sum tui, miserans adolescentiam tuam, & charitatem desponsationis tuæ; quando secuta es me in deserto*: De Ponte in Cant. 3. Exh. 38. §. 2.

Erat cor unum, & anima una. Act. 4. 32. Psal. 4. 7. *signatum est super nos lumen vultus tui Domine*; & mox in singulari: *dedisti lætitiam in corde meo*. Consequenter videbatur dicendum in cordibus nostris. Ubi primùm vultus divini flamma irradiat pluribus, destruit pluralitatem, & in unum cor omnium corda coadunat. Rupertus de glorificatione Trinit. l. 6. c. 15. de multitudine credentium cùm dixisset, *signatum est super nos*, protinus uti maluit singulari numero, dicens ex persona: *dedisti lætitiam in corde meo*; Et rectè: quia *multitudinis credentium erat cor unum, & anima una*. Quam quoque unitatem cordis, & animæ, illud quoque adverbium pulchrè exprimit: *quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me*. Ps. 4. Dixerat enim v. 8. à *fructu frumenti vini, & olei multiplicati*. Quot amor inter se in unum connectit; sub una eadem spe omnes cohibet; ut non multiplex, sed unica sit expectatio. Sylveira hic q. 18.

Etenim in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus-& omnes in uno spiritu potati sumus. 1. Cor. 12. 13.

Fructus autem Spiritus est charitas. Galat. 5. 22.

Solliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis. Ephes. 4. 3.

Ex Patribus, & aliis.

Spiritus S. est Patris, & Filii, amor, & connexio: ad ipsum pertinet societas, qua efficimur unum. Corpus hominis multis constans membris, & vegetat omnia membra una anima; faciens in oculo, ut videat; in aure, ut audiat; & sic de cæteris. Ità Spiritus S. membra Corporis Christi, quod est Ecclesia, continet, & vegetat. S. August. l. de gratia novi Testam.

Sicut spiritus humanus numquam vivificat membra, nisi fuerint unita; sic nec Spiritus S. nos vivificat, nisi in pace uniti fuerimus. S. August. s. 2. ad FF. in eremo.

Mens Spiritus S. templum effici omnino non potest, iracundiæ in nobis Spiritu commorante. Joan. Cassian. de Cœnob. instit. l. 8. c. 21.

Non habitat Spiritus S., ubi furor. S. Chrysost. hom. 17 in Act.

Est Spiritus ipse indissolubile vinculum Trinitatis: per quem, sicut Pater, & Filius unum sunt; sic & nos unum sumus in ipsis. S. Bernardus s. 1. in Oct. Paschæ.

Qui ab unitate dividitur; nè dubitas, quin ab eo recesserit Spiritus vitæ. Idem s. 4. in festo S. Michaelis.

Quàm admiranda, quàm amplectenda, illius gratia; perquam ità moderatur in nobis omnia opera nostra, ut sint tam sua, quàm nostra; dona sua, & merita nostra. Superiùs jàm assignamus, quàm sint multiplices humani cordis affectus Hos itaque ille divinus Spiritus quotidie in Electis suis paulatim contemperat, & in unam harmoniam conformat; & gratiæ suæ plectro, quasi citharædus doctissimus; hos extendendo, illos relaxando, & concordem quandam consonantiam coaptat: donec reboet eo his in auribus Domini Sabbaoth melodia quædam melliflua, & super modum dulcis, tamquam citharædorum multorum citharizantium in citharis suis. Richardus à S. Vict. de Arca myst. l. 3. c. 24.

Si ego non morior pro Mundo, Paracletus non veniet. Quomodo enim adveniet; si inimicitiæ non solvantur? Theophylactus in Joan. 16.

Ubi charitas, ibi Spiritus S. S. Thom. Aqu. Opusc. 14. c. 2.

Conditio necessaria ad habendum Spiritum S. est concordia fraternalis: Ratio naturalis: quia sicut Spiritus humanus, ad hoc, ut vitam det corpori, requirit conjunctionem membrorum; ità etiam est de Spiritu S. S. Vincent. Ferr. s. 1. in die Pent.

§. XI.

S. Spiritus gratia.

Figuræ, & Symbola.

Fons ascendebat de terra, irrigans universam superficiem terræ. Gen. 2. 6. Quis ille fons? Rupertus: gratia Spiritus S. ante copiar rigans massam generis humani; ut omnem terram faceret aptam frugibus alendis. Apud Escob. Pers. Chr. t. 2. l. 6. sect. 2. Obs. 8.

Det tibi Deus de rore cœli &c. Gen. 27. 28. Est rationali creaturæ nos cœli non aliud, quàm gratia Spiritus S., quæ peccata remittit. ----- Rupertus l. 7. c. 17. in Gen. hic. Spiritus S. vera, & sola benedictio est Dei. Id. ib.

Spiritus Domini induit Gedeon. Judic. 6. 34. Et dicitur Spiritus Domini, idest, gratia Spiritus S., indumentum contra frigus timoris malè humiliantis: vel contra calorem amoris malè accedentis. Hæ sunt enim duæ portæ Inferni, ex quibus omne malum. Hugo Card. hic.

Cala-

Calamus scribæ velociter scribentis. Psal. 44. 2. Spiritus enim S. non paulatim, & cum mora, gratiam suam infundit, sicut acquiritur scientia per longum studium; sed subitò, & citò. Unde Act. 2. 2. *factus est repentè sonus &c.* Ps. 106. 29. Auram appellat Spiritus gratiam; quæ rectis cogitationibus, quasi malo, animam divino portui appellit; gubernacula ratione tenente, & ad navigationem dirigente. Dicit enim: *deduxit eos in portum voluntatis eorum*. S. Gregor. Nyss. tr. in Ps. c. 8.

Osculetur me osculo oris sui. Cant. 1. 1. Desiderat gustare dulcedinem gratiæ, quæ appropiatur Spiritui S.; participando ejus bona, & suam gratiam. S. Th Aq. hic.

Tenuit eum donec introducam illum in domum matris meæ. Cant. 3. 4. Mater nostra, est gratia Spiritus, quæ spiritualiter nos regnerat: cujus domus est humana mens; in qua eadem gratia suscipitur. Richardus à S. Vict. in Appendice in Cant.

Quæ lacte sunt lotæ. Cant. 5. 12. Lactis nomine gratia Dei intelligitur; quæ per Spiritum S. Ecclesiæ tribuitur. Id. hic.

Flumina à ventre ejus fluent aquæ vivæ. Joan. 7. 38. Aqua Spiritus est gratia, ut Evangelista docet, Figulinum autem vas cor, quod facilè confringitur, ac conteritur. Theophylactus hic.

Miscellanea.

Abiit in montana cum festinatione. Luc. 1. 39. Quò enim jam Deo plena, nisi ad superiora, cum festinatione contenderet? Nescit tarda molimina S. Spiritus gratia. S. Ambros. in Luc. l. 2. c. 1.

Amen dico tibi. Luc. 23. 43. Admiranda prorsus Spiritus S. gratia in corde hujus latronis agnoscitur Apostolus Petrus negat: Discipuli in Emaus euntes dicunt; *nos autem speramus*: hic autem confidenter loquitur, dicens *memento mei &c.* Bellarminus de 7. Verb. l. 1. c. 4.

Nisi quis renatus fuerit &c. Joan. 3. 5. Cur in hac generatione aliquod homini non datur adjutorium, sicut in prima ejus creatione? S. Chrysost. hom. 24. in Joan: quemadmodum in principio totum formavit; ità nunc totum creat. Et tunc, *faciamus*, inquit, *ei adjutorium*; hic minimè: quippè, qui Spiritus S. gratiam accipit, nulla re indiget; qui in Christo corpore perficitur, quoniam alio opus est auxilio? Sylveira hic.

Spiritus S. non est acceptor personarum: non enim quærit status amplitudinem, sed animæ probitatem. Neque divites efferantur, neque pauperes animum dejiciant: tantummodo unusquisque separet ad cœlestis gratiæ susceptionem. S. Cyril. Jeros. Catech. 17.

§. XII.

S. Spiritus dona.

Figuræ, & Symbola.

SEptem dies (creationis) possunt assignari reparationis; quæ fit in anima per septem dona Spiritus S. Prima dies Sapientiæ comparatur; Sapientia enim animam illuminat. Secunda Intellectu enim verum bonum à non vero bono dividimus. Tertia Consilio. Quarta Fortitudini; & sic de aliis. Hugo Card. in Gen. 1.

Levavit pallium Eliæ. 4. Reg. 2. 13. Elias quidem ascendens, pallium reliquit Elisæo; Jesus autem ascendens gratiarum dona in Discipulos dimisit; quæ non unum Prophetam, se infinitos Elisæos efficiunt; atque multò, quàm ille erat, majores, & illustriores. S. Chrysost. tom. 6. s. 1. in Asc.

Quòd autem *puer oscitavit septies*, septiformis gratia S. Spiritus ostenditur. 4. Reg. 4. 35. S. August. Dom. 5. Trinit. s. 2.

Fuerunt ei septem filii. Job 42. 13. septem filii nobis nascuntur, cùm per conceptionem bonæ cogitationis. S. Spiritus septem in nobis virtutes oriuntur. Hanc namque internam prolem Propheta dinumerat, cùm Spiritus mentem fœcundat, dicens: *requiescet super eum Spiritus Sapientiæ, & Intellectus: Spiritus Consilii, & fortitudinis, Spiritus scientiæ, & pietatis, & replebit eum Spiritus timoris Domini*. Is. 11. 2. S. Gregor. moral. l. 1. c. 13. in Job.

Fragrantia unguentis optimis. Cant. 1. 2. Unguenta optima, sunt dona Spiritus S., quibus ubera Christi fragrant. V. Beda hic.

Stipate me malis. Cant. 2. 5. Patres apud Theodoretum, Philo Carpath, & Nyssenus, per flores, & mala, accipiunt virtutes, & dona Spiritus S.; ac præsertim donum fortitudinis, quod animam labantem corroborat. Cornelius hic.

Et requiescet super eum Spiritus Domini &c. Is. 11. 2. Ista septem dona dicuntur radii ignei: quia Spiritus S. per ea, quasi ad modum ignis amorosi humiliat alta per donum timoris: liquefacit dura, per donum pietatis; illuminat obscura, per donum scientiæ: consolidat mollia, per donum fortitudinis: restringit fluida, vel dirigit deviantia, per donum consilii: clarificat metalla, per donum intellectus: ignit frigida, per donum Sapientiæ. S. Bonaventura tr. de 7. don. S. Spir.

Haurietis aquas. Is. 12. 3. Quas haurietis aquas? nisi Spiritus S. dona quàm plurima. S. Rupertus hic.

Septem dona Spiritus S. Dominus dedit per septem apparitiones. In prima Apparitione Matth. 28. 2. Spiritum timoris: cùm Angelus mulieribus apparuit, & *factus est terræmotus*. In secunda Joan. 21. 15. Spiritum pietatis, quando Petro apparuit: magna enim pietas fuit, ut neganti se singulariter appareret. In tertia Luc. 24. Spiritum scientiæ, duobus euntibus in Emmaus. In quarta Joan. 20. 20. Spiritum fortitudinis, quando januis clausis intravit ad Discipulos, ostendens eis vulnera: sicut solent in sinum fortitudinis foramina clypei ostendi. In quinta Joan. 21. 6. Spiritum consilii frustrà piscantibus. In sexta Luc. 24. 45. spiritum intellectus, quando apparens in medio eorum *aperuit sensum, ut intelligerent Scripturas*. In septima Marci 16. 14. Spiritum Sapientiæ, scilicet in die Ascensionis. S. Bonav. in Ps. 144.

Miscellanea.

Ductus est Jesus in desertum à Spiritu. Matth. 4. 1. sicut virtutes morales efficiunt hominem promptè mobilem à ratione, ut ejus sequatur judicium: sic dona Spiritus S. reddunt cùm facilitate mobilem à Spiritu. S. Dion. Carthus. hic.

Esuriit. Matth. 21. 8. Esurit Jesus semper in justis, volens manducare fructum, Spiritus S., in eis: & sunt ejus escæ, ut ità dicam, ficus; quas esuriens edit, idest, charitas est ejus, qui eam fructificavit, qui primus fructus est Spiritus S., & gaudium, & pax, & patientia, & reliqua. Orig. tr. 16. hic.

§. XIII.

S. Spiritus effectus, & operationes.

Num. I.

Mutat, renovat.

MUtaberis in virum alium. 1. Reg. 10. 6. Natura nostra per lapsum primi hominis sic damnata est; ut quotidie labendo deficiat, & deficiendo veterascat. Sed qui in nobismetipsis deficimus, cùm in nos ille spiritus insilit, renovamur: quia statim, quòd non eramus, efficimur. Tepidus erat quis; sed repentè visitatus à spiritu fervens efficitur &c. S. Greg. hic circa medium. S. Greg. hom. 36. in Evangelia, loquens de Spiritu S. implet citharœdum puerum; & Psalmistam facit. 1. Reg. 16. 23. Implet pastorem armentarium, & Prophetam facit. Amos 7. 14. Implet abstinentem puerum, & Judicem senum facit. Dan. 13. 45. Implet piscatorem, & Prædicatorem facit. Matth. 4. 19. Implet persecutorem, & doctorem gentium facit. Act. 9. 15. Implet Publicanum, & Evangelistam facit. Luc. 5. 27. O qualis artifex iste spiritus? - humanum animum subitò, ut illustrat, immutat.

Spiritus S. ipse nostræ imaginis est reformatio, mentis perfectio, animæ instauratio. S. Chrys. s. in Pent.

Ad hoc de cœlo Spiritus S. missus est, ut Mundum, bene quidem, & sapienter conditum; sed peccatis hominum malè fœdatum; sua iterum virtute reficeret, innovaretque; & ad prioris formæ speciem, similitudinemque, quantum fieri poterat, redigeret; juxta illud Ps. 103. 30. *emittes spiritum tuum, & renovabis faciem terræ*. S. Thom. Vill. s. 2. in die Pent.

Num. II.

Disponit ad arduu.

Ductus est Jesus in desertum à Spiritu. Matth. 4. 1. Marc. 1. 12. *Spiritus ejulit eum*. Ubi vox *expulit* significat vim, efficaciam, & alacritatem spiritus, quæ erat in Christo; ac futura erat in Apostolis, cæterisque Christianis: quos ad heroica virtutum opera actures erat Spiritus S. juxta Rom. 8. 14. *quicumque Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei*. ità S. Hieron. & S. Hilarius apud Cornelium hic.

Num. III.

Facit amare cœlestia, terrena spernere.

Ab Jerosolymis nè discederent. Act. 1. 4. Cur hæc civitas præ aliis eligitur ad adventum S. Spiritus? Jerusalem erat valde celebris civitas, frequentia omnium nationum, admirabili templo, divitiis &c. Ut præsentia Spiritus S. pompa, & vanitas Mundi vilescceret: cùm enim divina apparent, mox omnia terrena disparent, ac pro nihilo habentur. Sylveira hic qu. 8.

Cùm esset plenus Spiritu S. intendens in cœlum &c. Act. 7. 55. B. Petrus Dam. s. de S. Stephano: intellige consecutionem verborum: *plenus* est *Spiritu S.* & sic *intendit in cœlum*: quia, qui spiritu divinitatis afflantur, conculcatis terrestribus, cœlestibus inhiant, & æternis. Velit, nolit: cedit Spiritui S. vanitas spiritus humani. Id. ib.

Ascendit in superiora, ut oraret. Act. 10. 9. Deus humanas mentes in sublime erigit. Alta semper quærat, qui igneo Dei spiritu agitur. Quo recepto igne Petrus, qui alias sæpe mare descendebat in navibus, *ascendit in superiora &c.* Jam, propter divinum ignem mente clausum, non placebant illi ima loca, sed totus in superiora ferebatur. S. Cyrill. Alex. lib. 9. in Levit. Petrus, quæ sursum sunt quærebat: non quæ super terram. Illuc ascendebat, ad illa tecta, ad illa fastigia: de quibus Dominus. Matth. 24. 17. *qui in tello est, non descendat aliquid tollere de domo sua*. Hinc est, quòd Christianos suos Dominus renasci fecit ex aquis: ut cœlestium corporum naturæ associentur: eorumque proprietatem, & cognationem bibat. S. Zeno Veron. s. de Judæis: genitalis unda submergit, ut cœlestes effecti, terram desiderare non norint. S. Chrys. hom. 22. ad pop. si non potes sol fieri, fias stella dumtaxat. Tantùm ascende super terram: incipe æmulari sideribus. Baeza t. 1. l. 1. c. 8. §. 2.

Mentem, quam S. Spiritus replet, in amaritudinem temporalium delectatio æternorum commovet. S. Greg. hom. 10. in Ezech. 3. propè finem.

Num. IV.

Alii præclari affectus.

Cœpitque Spiritus Domini esse cum eo. Judic. 13. 25. Etiam ipsius corporis vires à Spiritu Sanct. sunt expectandæ: quòd enim fortissimi illius Sampsonis vires ab hoc spiritu profectæ sint, apertum est ex historia Judicum. Isidorus Clarius lib. 1. or. 4.

Comburet igni. Ps. 45. 10. Dura corda molliet igne Spiritus S. Hugo à S. Vict. hic.

Tamquam ignis. Act. 2. 3. Spiritus S. in igne, & linguis, apparuit: quia omnes, quos impleverit; ardentes patiter, & loquentes facit. V. Beda hic.

In columba, & igne, Spiritus S. ostenditur: quia, quicumque illo pleni sunt, sic mansuetudini simplicitatis inserviunt, ut contra culpam delinquentium etiam zelo rectitudinis accendantur. S. Greg. mor l. 1. c. 2. in Job.

Missus est Spiritus S. ut amorem faceret, & solveret à timore. Timor legem non implebat, amor implevit. Timuerunt homines, & non impleverunt; amaverunt & impleverunt. Quomodo timuerunt, & non impleverunt; amaverunt, & impleverunt? Timebant homines, & rapiebant res alienas; amaverunt, & donaverunt suas. S. Aug. in Ps. 90.

Justitia prima fuit in rudimentis, natura Deum metuens: dehinc per legem, & Prophetas promovit in infantiam: dehinc per Evangelium effertbuit in juventutem: nec per Paracletum componitur in maturitatem. Tertullianus lib. de veland. Virgin. c. 1.

Venit super Discipulos in linguis igneis, ut verba ignea loquerentur, & legem igneam linguæ igneæ prædicarent. S. Bernardus s. 1. in die Pent.

Habitare in corpore animam, probat vitalis motus corporis: habitare in anima spiritum, probat vita Spiritualis. S. Bernardus s. 1. in Dedic. Eccl.

Etsi cessavit, & requievit die septimo Pater: cujus erat proprium condere rerum naturam, non cessavit Spiritus S. naturam cujus est opus proprium meliorare. S. Rup. de oper. S. Spir. l. 1. c. 2.

Per verbum Patris esse sumpsit, per Spiritum S. verò bene esse sumit, creatura rationalis. Id. ib. c. 3.

§. XIV.

S. Spiritui perfectè obediendum.

TUnc Jesus ductus est &c. Matth. 4. 1. Effectum Spiritus S. perspice. Non ivit vel sola utens humana ratione, sed ductus est à Spiritu S. inspirante, & agente, ipsum. Cajetanus hic. Ductus Syrus: *à Spiritu Sanctitatis. Et statim Spiritus expulit*. Marc. 1. 12. idest, prompte, ac fervidè duxit, & movit Christum in desertum. Christus enim secundùm assumptam humilitatem, in omnibus promptissimè, & celerrimè, obedivit instinctui Spiritus S. Dion. Carth. hic.

Seditque supra singulos eorum. Act. 2. 3. Quòd sedisse dicitur, regiæ est potestatis indicium. V. Beda hic.

§. XV.

Dispositiones ad S. Spiritum recipiendum, & conservandum.

Ex Veteri.

AT columba, non inventa requie pedibus suis, rediit ad ipsum in arcam. Gen. 8. 9. Sanct. Chrysostom. hom. 26. hic quærit: quomodo non invenerit requiem; siquidem, teste scriptura, *cacumina montium* fuerit visa? Respondet: quia cacumina limo adhuc plena erant. Columba non sedit in terra lutosa, vel cadaveribus: quia Spiritus Sanctus non intrat carnalem, & malevolam animam. Sanct. Ambros. lib. de Noe cap. 17.

Exaudi me Domine. 3. Reg. 18. 34. 37. Oratio primum requisitum ad impetrandum à cœlo ignem Spiritus S. Efficacia hujus ignis, quo combusta idola Gentilium. Aquæ sæpius effusæ vim ignis impedire nequiverunt: quia *aqua multa, &c.* Cantic. 8. 7. Quin potiùs, sicut Scriptura ait, *ignis lambit aquam*: lambere autem proprium est linguæ ea, quæ sibi dulcia sunt, & sapida, lingentis, & degustantis. Sic linguæ illæ igneæ amaras tribulationum aquas lambebant, innundationem maris sicut lac sugentes. Deut. 33. 19. Si autem hunc ignem è cœlo tibi vis trahere; præpara imprimis cum Elia holocaustum teipsum, mactando, & abnegando cuncta vitia, affectus passiones. De Ponte in Cant. 2. Exh. 32. §. 3.

Quoniam ad te clamavi, lætifica animam servi tui. Ps. 85. 3. 4. *quoniam ad te Domine animam meam levavi*. Qui verè, & ex corde, Deum amat, cogitando, & desiderando Deum, animam suam ad Deum levat. Contrà qui terram amat, cogitando, & concupiscendo terram, animam suam ad terram deprimit. Itaque ille solus verè cum Propheta dicere potest, *ad te Domine animam meam levavi*, & jure suo petere potest consolationem Spiritus, ac dicere: *lætifica animam servi tui*, qui nulla tenetur concupiscentia rei creatæ, nec ullo terreno luto affixus hæret. Bellarminus hic.

Ossa arida &c. intromittam in vos spiritum. Ezech. 37. 4. 5. Ossa arida, sunt personæ abstinentes à deliciis, vitiis: in istis mittit Deum Spiritum S. S. Vinc. Ferr. s. 1. in die Pent.

Ex Novo.

Vinum, & siceram, non bibet. Mox subditur: *Spiritu S. replebitur*. Luc. 1. 15. V. Beda: cui vini ebrietas tollitur, S. Spiritus gratia cumulatur.

Si non abiero, Paraclitus non veniet. Joan. 16. 7. Acsi apertè diceretur: si corpus non subtrahò, quis sit amor Spiritus, non ostendo. Et nisi me desieritis carnaliter amare; numquam me discetis spiritualiter amare. S. Greg. Dial. l. 2. c. 38.

Mittam eum ad vos. Ib. v. 7. idest: mittam eum in vos. Non enim de loco in locum mittitur, qui ubique est, Deus Spiritus S. neque parietibus comprehenditur; sed sensibus mentis, & fide suscipitur. S. Rup. l. 12. hic. Si Apostoli, adhuc carni Dominicæ inhærentes, quæ sola sancta (quia Sancti Sanctorum erat) Spiritu S. repleri nequiverunt, donec tolleretur ab eis: tu carni tuæ (quæ sordidissima est, & diversarum spurcitiarum phantasiis repleta) adstrictus, & conglutinatus, illum meracissimum Spiritum te posse suscipere putas: nisi carneis istis consolationibus funditus renuntiare tentaveris. S. Bernard. s. 3. in Asc. Dom.

Replevit totam domum, ubi erant sedentes. Act. 2. 2. Divina virtute, speciem ignis præferente, repleti sunt, qui in cœnaculo, idest, in superiore domus parte commorabantur. Nemo enim Spiritus S. particeps fieri potest, qui non excelsa hujus vitæ parte versatur. Nam qui ea, quæ sursum sunt, sapiunt; quique consuetudine sua: à terra in cœlum translata, sublimem illam Rempublicam colunt; Spiritum assequuntur. S. Greg. Nyss. or. in Pent.

Effundam de Spiritu meo super omnem carnem. Act. 2. 17. Lyran. super illos venit Spiritus S. qui habent cor tenerum ad modum carnis, & lapideum, ac obduratum in peccatis.

Ex Patribus, & aliis.

Peccantes contristamus Spiritum S. justè verò agentes, & sanctè, requiem ei paramus in nobis. Orig. hom. 6. in Num.

Ejice spiritum diaboli, & spiritum Mundi hujus, & accipies Spiritum Dei. S. Aug. Manc. c. 27.

Gaudium vanitatis facit vas rimosum. Ejice ergo, quod malum est: ut, quòd bonum est, percipere possis: effunde amaritudinem, ut dulcedine implearis. Spiritus S. gaudium est, & Spiritus S. amor est. - Ejice spiritum Mundi, & spiritum diaboli: ut accipere possis Spiritum Dei. Hugo à S. Vict. de spiritu Mundi, & Spiritu Domini.

Hæc duo certissima signa sunt Spiritus S. justa mansuetudo animi in proximum, & vera cordis humilitas in Deum. Philo Carpath. in Cant. c. 7.

Numquam Spiritus S. in corde recipitur, nisi culpa antea expellatur. S. Bonav. s. 79. in Pent.

Dispositio multùm necessaria ad habendum Spiritum S. est audientia doctrinalis. Declaratur per similitudinem de ignili; in quo percussio lapidis ad ferrum excutit ignem. Lapis est Christus; ferrum est lingua Prædicatoris; materia nigra est populus, qui est niger ex peccatis; ignis spiritus. S. Vinc. Ferr. s. 1. in Pent.

§. XVI.

S. Spiritus impedimenta.

Videbit omnis caro pariter, quod os Domini locutum est. Is. 40. 5. Hebr. *revelabitur gloria Domini, & videbit omnis caro, quos os Domini locutum est. Omnis caro*; juxta phrasim scripturæ, carnis nomine intelligitur homo. *Omnis caro fœnum.* Is. 40. 6. Et non dicitur omnis homo, sed *omnis caro*, ut notat S. Hieron. hic: quia propterea appellabatur caro; quia priùs scilicet ante Christi adventum, Spiritum S. non habebat. Sylv. in Luc. 13.

Spiritum nolite extinguere. 1. Thess. 5. 19. spiritum, idest, dona, gratias, lumina, Spiritus S. qui est quasi lampas refulgens in nocte hujus sæculi. Sic parentes spiritum in filiis extinguunt, cum desideria castitatis, religionis, aut vitæ perfectioris, suffocant per vitam licentiorem; qua cogunt eos studere tripudiis, conviviis aliisque Mundi vanitatibus. S. Chrys. spiritus, æquè, ac lucerna, extinguitur; si aut olei parum habuerit, aut foramen non obturaveris, vel ostium non occluseris. Quòd verò est hoc foramen? Quemadmodum in lychno habet, ità & in nobis. Foramina sunt oculi, & aures: nè finas istis occurrere validum malitiæ flatum; alioquin lychnum extingueret: sed obtura foramina timore Dei. Janua os est: claude; ità scilicet occlude; ut & lucem exhibeat, & externum impulsum repellat. - Fit autem sæpenumero, ut etiam nullo extero impulsu incumbente, extinguatur fax; quando videlicet oleum deficit: quando misericordiam non facimus, extinguitur Spiritus: etenim ex misericordia Dei venit ad te spiritus. Corn. hic.

§. XVII.

Miscellanea.

Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini Spiritu S. Eph. 5. 18. Præclara est hæc ebrietas: hac spirituali crapula animam sopora. Non dixit, participes estote spiritus, sed *implemini spiritu*: ad summum usque mentem, tamquam calicem, imple spiritu; nè quidquam deinceps injicere possit diabolus. S. Chrys. t. 6. or. contra ebriet. & de resurr.

In specie ignearum linguarum sedit super illos: ut novæ coronæ spirituales per linguas igneas imponantur capiti illorum. S. Cyrill. Jeros. Catech. 17.

Recedente Spiritu S. à tabernaculo mentis, evacuatur homo dulcedine, & impletur omni amaritudine: nullusque locus est ei in cœlo, quia alienum se fecit à bonitate. Efficitur cubile draconum, & habitatio immundorum spirituum. S. Martialis ep. ad Burdegalenses c. 7.

TITULUS XXXVII.

STELLÆ.

§. I.

Vocantur militia, castra &c.

Militia cœli. Deut. 17. 3.

Vos vestrorum in excelsis in firmamento cœli resplendens gloriosè. Eccl. 43. 9. stellæ sunt, quasi vasa, idest, arma bellica Dei. *Non deficient in vigiliis suis.* v. 11. quia, quasi milites, & Vigiles Dei, perpetuò excubant, intenti ad omnem ejus nutum. Cornel. in Gen. 1. 16.

Qui educit in numero militiam eorum. Is. 40. 26. Militiam vocat stellas, & astra. Sept. vertunt: *ornatum eorum*. Cornelius hic.

§. II.

Stellarum magnitudo, celeritas, &c. laudes.

STella quælibet in firmamento longè major est tota terra. Distinguunt Astrologi stellas in sextæ magnitudinis differentias; traduntque, illas, quæ primæ, & summæ magnitudinis sunt, continere magnitudinem terræ centies, & septies. Quæ secundæ magnitudinis, nonagies: quæ tertiæ, septuagies bis: quæ quartæ, quinquagies quater: quæ quintæ, triginta novies: quæ sextæ, & infimæ, decies octies. Cornel. in Eccl. 4. 3.

Docent Astronomi, quamvis stellam, in æquinoctiali positam, singulis horis conficere quadraginta duos milliones milliarium, & insuper tertiam partem millionis; hoc est, tantum, quantum eques, quadraginta milliaria quotidie conficiens, posset 2904. annis conficere. Docent insuper, nullam stellam esse in firmamento, quæ non decies octies major sit toto globo terræ. Cornel. in Gen. 1. 16.

Deus stellas tot astris distinctas, tanta varietate motuum, tanto sonorum concentu, insignes, educit, & movet; ut nulla creatura admirari satis possit. S. Aug. ep. 28. ad S. Hieron.

Suum jam ex se cultum terra acceperat, propriis convestita germinibus: acceperat & cœlum; nempè siderum flores roscos. S. Basil. hom. 3. in hexam.

Per lunæ, stellarumque, fulgorem cœlum velut quibusdam floribus coronatum, ità ignitis luminaribus micat; ut paradiso putes vernante depictum, spirantium rosarum vivis monilibus retinere. S. Ambros. l. 4. hexam. c. 2.

Quarto autem die, cœlum picturis exornavit. Philo Jud. de Mundi opificio.

§. III.

De Stella trium Regum.

STella illis, tanquam lingua cœlorum. S. August. s. 2. in festo Epiph.

Quid erat illa stella, quæ nec unquam antea inter sidera apparuit, nec postea demonstranda permansit? nisi magnifica lingua cœli, quæ narraret gloriam Dei. Id. ib. s. 3.

Quando audis stellam; nè talem putes illam, quales videmus; sed divinam virtutem, & angelicam, in figura sideris apparentem. Theophylactus in Matth. 2.

Descendit stella à summitate, & terræ proprior fasta, ostendit eis locum: nam si ex summitate apparuisset, quomodo certiores fieri potuissent de loco, in quo esset Christus? Id. ib.

Appositè stella duxit Reges ad Christum Regem regum: quòn stella habet speciem coronæ regiæ. Cornelius in Matth. 2.

Magi cognoverunt Christum natum ex stellæ indicio. *Primò* quia id prophetabat Balaam. Num. 24. 17.

Magi autem fuere posteri, vel successores, Balaam. Secundò ex instinctu, & revelatione Divina. Tropologicè: Stella hominis Fidelis est fides, prudentia, præcepta, consilia Evangelica, ac præsertim obedientia, ductusque Superioris; item sanctæ Dei inspirationes. Id. ib.

Quæ in orientali regione promicando apparens, ostendit; quòd ille, qui natus est, *Oriens* est *nomen ejus*: & ad Occidentem vadens, quòd omnia mala occisurus erat occisus. Et contra Occidentem, culpam, sive maculam occidendam, & occidentales tenebras depellendas illuxerat: perampliùs illustratura humanæ mentis meridiem, & calefactura Septentrionem. Sim. Cass. l. 1. c. 11.

Fortè nec digni erant videre novam stellam homines perducentes ad verbum carnem factum; quod non credentes patibulo affixerunt, pro quo sol antiquus obscuratus est. Id. ib. cap. 12.

Miscellanea.

Fatum ponentes nolunt advertere, quòd, electo ad seminandum agrum die, tam multa grana in terram simul veniunt, simul germinant, & exorta segete simul herbescunt: & tamen inde spicas cœteris coævas, alias rubigo interimit, alias aves depopulantur, alias homines avellunt. Quomodo, istis alias constellationes fuisse, dicturi sunt, quos tam diversos exitus habere conspiciunt? S. Aug. de Civ. l. 5. c. 7.

TITULUS XXXVIII.

S. STEPHANUS PROTOMARTYR.

§. I.

Figuræ.

Tenuerunt sinistris manibus lampades, & dexteris sonantes tubas. Judic. 7. 20. Vide, quàm benè sibi conveniant, prælium Proto-Mart. Stephani, & prœlium Gedeonis. Si enim per tubas Prædicatorum voces significantur, tunc B. Stephanus tuba sonabat, quando incredulos Judæos arguebat. Quando verò prodigia, & signa magna faciebat; tunc utique lampades in manu tenebat. Tunc autem Judæi sævientes Proto-Martyris lagunculam fregerunt, quando eum lapidaverunt. D. Eusebius Emiss. in Nat. S. Stephani.

Vicit David Goliath lapidibus. 1. Reg. 17. 49. vicit & Stephanus iis quoque diabolum: ille nihilominus quibus percussit; hic autem quibus percussus est. S. Asterius Laudatione S. Stephani.

§. II.

S. Stephani charitas.

Fortis est ut mors dilectio. Cant. 8. 6. Dilectio illius fuit, ad similitudinem mortis, fortis: quia sicut mors animam à corpore sibi dilectissimo dividit; sic amor Stephanum à Mundanis omnibus separavit, & soli Christo eum conjunxit. S. Bonav. s. 16. de S. Steph.

Neque, fratres, existimandus est Stephanus tunc inimicos dilexisse, cùm pro eis oraret, & non dilexisse, cùm, eorum incredulitatem arguendo, corriperet. Absit hoc ab anima Martyris ad cœlum festinantis. S. Fulgentius s. de S. Stephano. Quia, cùm

cùm ad cœlum festinat, omnes vult habere socios: reprehensio ergo illa fuit ex vehementi charitate erga hostes suos. Sylv. in Act. 7.

Per charitatem pro lapidantibus orabat, nè punirentur. Charitatis virtute subnixus vicit Saulum crudeliter sævientem: & quem in terra habuit persecutorem, in cœlo meruit habere consortem. Ipsa scivit charitas desiderando acquirere, quos nequivit moriendo convertere. S. Fulgentius s. de S. Stephano. Oecumenius hic: putat, non solùm Saulum, sed multos alios ex lapidantibus, per Stephani preces, ad fidem conversos, gratiam, ac salutem consecutos. Sylv. hic.

Stephanus, ut nominis sui coronam meruisset accipere, charitatem pro armis habebat, & per ipsam ubique vincebat. Id. ibid.

Vide, quantum agat in pectoribus servorum suorum divinæ charitatis ardor: quod sperabatur desideriis, oculis demonstratur. Necdum explet famulus ministerium, & jam Dominus aperuit regnum suum. Euseb. Emiss. hom. de S. Steph.

Vera fortitudo numquam fine charitate est, & tunc verè in spiritu fortitudinis res agitur: quando fortissimæ charitatis societate ipsa fortitudo vallatur. Verè constans, & fortis: quem tot lapides depellere non potuerunt ab arce charitatis: in quo dilectio fortis, ut mors; immò & plus quàm mors. Plus enim apud animam morientis eodem momento valuit fortitudo dilectionis, quàm fortitudo mortis. S. Rup. de Aper. S. Spir. l. 6. cap. 6.

§. III.

S. Stephani amor inimicorum, & oratio pro iis.

Domine, nè statuas illis hoc peccatum. Act. 7. 59. Hoc in ipsa cæde, & furore, lapidantium præstare numquam potuisset; nisi multò antè ista animo percepisset, & in tota vita his cogitationibus versari consuevisset. Isidorus Clarius or. 6. de S. Steph.

Pro se quidem stans oravit, pro inimicis genuflexit: quia ipsorum major iniquitas majus supplicandi remedium postulabat. V. Beda hic.

Positis genibus: quia vera, & humili, simplicitate pro se orans stat, & erigitur; pro lapidantibus flectit genua. Quis audivit unquam talem? & quis vidit huic similem? Plus dolet persequentium peccatum, quàm sua vulnera; illorum iniquitatem, quàm suam mortem. S. Bern. s. de S. Steph.

Quare pro te stans orasti? & pro inimicis genuflexisti? Pro me stans oravi: quia pro me, qui rectè Deo servivi, orando, & impetrando, non laboravi: quia, qui pro justo orat, non laborat; ideo pro se stans oravit. Ventum est, ut oraret pro Judæis: & attendens, tam multam esse iniquitatem eorum, quæ difficilè donari posset, genuflexit, & ait: *nè statuas illis hoc peccatum*. S. Aug. s. 1. de S. Steph.

In illa lapidum ruina, quando alius oblivisci poterat etiam charissimos suos; ille Domino commendabat inimicos. S. Maximus hom. in Nat. S. Steph.

Lapides lapidem percutiunt, sed lapidem molliorem: de quo fluit oleum charitatis, & tinnitus redditur pietatis. B. Petrus Dam. s. de S. Steph.

Illi lapides mittebant, & S. Stephanus orationes fundebat. Magna pietas, magna clementia! prorsus qualia in mensa Domini sui comedit, talia & ipse in suo convivio præparavit. S. Aug. s. 1. de S. Steph.

Cur non vel pauculas horas superstes fuit tam insigni orationi? sed eodem momento, & preces Deo, & animam obtulit? Respondeo: videtur Stephanus jam plura, & gloriosiora, facere non potuisse, quantumcumque diutius viveret, quàm dum pro inimicis oravit. Quasi hoc solùm Deus ad apicem sanctitatis ejus expectasset. Did. Nyss. s. 3. D. 3. Quad. §. 1.

§. IV.

S. Stephanus cur Christum videat stantem?

UNo loco stantem ad dexteram Dei Jesum Stephanus vidisse dixit. - Cur ubique ad dexteram sedere ostenditur, uno legitur in loco stare? Sedet quasi Judex vivorum, & mortuorum: stat quasi Advocatus suorum. Stabat ergo quasi Sacerdos, quando Patri hostiam boni Martyris offerebat. S. Amb. l. 3. de fide c. 7. circa.

Non jacentem, non sedentem, vidit Dominum; sed stantem: paratum videlicet ad sibi impendendum suffragium. S. Laurent. Just. in festo S. Steph.

Stantem Christum videt; licèt jam ad dexteram Patris sederet. Sicut, cùm publicis spectaculis ades, proximusque fenestræ sedes, unde omnia, quæ in foro aguntur, facilè videas: si fortè aliquod accidat mirabile spectaculum; surgis, & stans illud intueris, licèt posses sedens intueri: sed rei novitas te stare compellit, ut attentiùs consideres. Ità &c. 1. Cor. 4. 9. *Spectaculum facti sumus &c.* Osorius de eodem.

§. V.

S. Stephani variæ virtutes, & laudes.

TUa dulcedo Stephano lapides torrentis dulcoravit. S. August. soliloq. c. 22.

Lætabatur Proto-Martyr egregius propulsari à sæculo, & in patentis cœli introducendus palatium, vilissimæ carnis gratanter tentorium deserebat. S. Laur. Just. s. de eod.

O Christi milites! hujus propugnatoris fortissimi provocati exemplo, viriliter pro Domino etiam nos pugnare non pigeat. Id. ib. ad finem.

Extra civitatem lapidabant: non enim habuit hic manentem civitatem, sed futuram tota mente quærebat. V. Beda in Act. 7.

Nulla perinde, ac Christi Passiones, voluptas delectabat: una quies, ac refectio, mori pro pietate, gaudebat periculis. O terrestris Angele! ò homo cœlestis: ò sidus manè exoriens! S. Basil. Seleuc. or. in laudem S. Steph.

Viri fratres, & Patres. Act. 7. 2. Prudens exordium; optimum concionis ad populum ira exæstuantem principium. - At, ubi vidit obfirmatam malitiam, - artificium omne, quod blandè animos demulcere, conciliareque potuisset, omittens; nullis verborum ambagibus vocat eos *duræ cervice &c.* v. 51. S. Asterius Laudatione de eodem.

Jungitur gratiæ fortitudo: quia infusio spiritu libertatis ignitus animus in lucem veritatis erumpit. B. Petrus Damian. s. de eod.

Cùm B. Stephanus fuerit Proto-Martyr, & Martyrium Sanctorum sit eorum Natalis in cœlis; meritò statim post Natalem Domini Natalis S. Stephani celebratur. Durandus rat. offic. divi. l. 7. c. 21.

Diaconus mensis præfectus est, & prodigiorum effector reditus. S. Chrysost. s. de eodem.

In loco martyrii S. Stephani ædificatum templum magnificum ab Eudoxia Augusta: in quo ostendebatur lapis, super quem S. Stephanus expirans, cadens retrorsum oculis in cœlum reclinavit caput; in quo signa, & effigies capitis, ac scapularum, tamquam molli ceræ manserunt impressa. Simulque cum alio lapide, in quo B. Virgo cum S. Joanne orabat pro Stephano, toto lapidationis tempore. S. Stephanus ergo coronam sui martyrii debet B. Virgini; sicut S. Paulus conversionem suam Stephano oranti. Hæc omnia ex gravissimis authoribus referunt Lorinus, Cornelius. Sylv. in Act. 7. 59.

TITULUS XXXIX.

STULTITIA.

§. I.

Stultitia est, futura non prævidere.

Esau parvi pendens, quòd primogenita vendidisset. Gen. 25. 34. Jacob futura curavit, & quò æternum postea luceret, famem patienter tulit. Esau verò futura despexit, ut fami, præsentique cibi aviditati serviret. Naxer. in Jos. 16. §. 15.

Labor stultorum affliget eos, qui nesciunt in urbem pergere. Eccl. 10. 15. Est metaphora in mancipiis damnatis ad labores, vel in ergastulis, vel in agris, vel in fodinis metallorum: qui, cùm ibi viam laboriosam degant, ignorant viam in urbem, ut in ea vitam civilem, facilem agant, aut à viatoribus, & peregrinis; qui, cùm viam rectam, & compendiosam, in urbem, in quam tendunt, ignorant, per circuitus, & anfractus, vel serò, vel nunquam ad urbem destinatam perveniunt. Simili modo stultus laborat, ut sapienter, & feliciter vivat; sed frustrà: quia viam in urbem, idest, rationem, & methodum Sapientiæ ignorat, nescit sapienter res suas exequi; nescit, qua in re sita sit sapientia: quærit enim eam in libertate, gula, luxuria &c. cùm sita sit in prudentia, & virtute. Corn. hic.

Visi sunt oculis insipientium mori. Sap. 3. 2. qui *oculos suos statuerunt declinare in terram*, idest, qui solùm considerant præsentia, nec futura. Sed oculis sapientium videntur nasci. Propter quod abitus Sanctorum vocatur *Natalis*, secundùm Job. 11. 17. *cùm te consumptum putaveris, orieris ut Lucifer.* Sanct. Bonav. hic.

Et quinque fatuæ. Matth. 25. 2. Propterea Virgines fatuæ sunt appellatæ; quoniam circa fatuas Mundi curas vacabant; hic congregantes, ubi minimè est reponendum. S. Chrysost. hom. 51. in Joan. Meritò fatuæ: quia, quod eis futurum erat, prævidere nesciebant, illectæ terrenis illecebris: sed tardè sibi providere voluerunt; quoniam ampliùs tempus non erat. Magis autem præter omnem rationem, si de alienis bonis se fulcire satagebant, fatuitas est, tempus non prævenire per tempus, ut possibilitas ipsa permittit. Sim. Cass. lib. 6. cap. 28. Qui rectè credunt, & justè vivunt, assimilantur quinque prudentibus: qui autem profitentur quidem fidem Jesu, non autem præparant